

ПРИВРЕДНА
КОМОРА
СРБИЈЕ

1857

УДРУЖЕЊЕ ЗА ТУРИЗАМ

КВАРТАЛНИ

БИЛТЕН 2023.

IV КВАРТАЛ

ISSN (ONLINE) 2956-199X

Билтен Привредне коморе Србије

Издавач:

Привредна комора Србије

Главни уредник:

Јелена Васић

Извршни уредници:

Маја Василијевић, Јелена Филиповски

Редакција:

Оливера Коминац, Вишња Радић, Никола Ранковић, Александра Ђурић,

Дијана Монтиљо Михајловић, Наташа Кецман, Бојан Станић,

организационе јединице Привредне коморе Србије:

Удружење за туризам, Центар за правне и економске иницијативе и политике,

Центар за ЕУ интеграције, Центар за Коморски инвестициони форум Западног Балкана,

Центар за животну средину, техничке прописе, квалитет и друштвену одговорност,

Центар за организацију сајмова, манифестација и догађаја, Центар за дигиталну трансформацију,

Центар за едукацију, дуално образовање и образовне политике, Центар за управљање пројектима,

Центар за мултилатералну сарадњу, Центар за подршку инвестицијама и јавно приватно партнерство,

Служба за комерцијалне услуге, Служба за иновације, Служба за TIR и ATA,

Регионалне привредне коморе и Привредна комора Београда

Лектура и коректура:

Служба за односе са јавношћу Привредне коморе Србије

Дизајн:

Служба за маркетиншке активности Привредне коморе Србије

Оглашавање:

За оглашавање у билтенима Привредне коморе Србије неопходно је да доставите текст и фотографије са подацима о привредном субјекту (назив, адреса, контакт телефон и ПИБ) на имејлове: biltenpks@pks.rs и bis@pks.rs.

Квартални и годишњи билтени Привредне коморе Србије дистрибуирају се свим чланицама ПКС. Годишњи билтени објављују се и на енглеском језику.

© 2023. Центар за стратешке анализе, аналитику, планирање и публикације
Привредне коморе Србије

Сва права су задржана.

Ниједан део ове публикације не може бити репродукован нити смештен у систем за претраживање или трансмитован у било ком облику, електронски, механички, фотокопирањем, снимањем или на други начин, без претходне писмене дозволе издавача.

УВОДНИК

Привредна комора Србије објављује секторске публикације (ПКС билтене) о пословању пољопривреде, индустрије и услуга које, седму годину заредом, приказују индикаторе и информације за 18 привредних делатности, према организационој структури удружења ПКС. Ове тромесечне и годишње анализе економских трендова и показатеља развоја домаће привреде, информишу чланице коморског система, представнике пословне заједнице и стручну јавност о водећим гранским, секторским и макроекономским темама, као и пословним показатељима.

У билтенима су представљене активности удружења и услуге Привредне коморе Србије, као и привредне иницијативе покренуте са циљем унапређења пословног амбијента, креирања стабилних и одрживих услова пословања и јачања потенцијала домаће привреде за наступ на домаћем и страним тржиштима.

Све информације, вести и анализе објављене у билтенима резултат су активности јединственог коморског система и домаће привреде. У анализама се користе званични подаци домаћих и страних институција, резултати коморских истраживања и информације доступне кроз систем размене података на пословним платформама. Поред кварталних ПКС Билтена, објављују се и годишња издања на српском и енглеском језику.

Сви претходно објављени билтени доступни су на сајту [Привредне коморе Србије](#).

Јелена Васић,
уредник

Удружење за туризам Привредне коморе Србије чини девет групација које се по категорији делатности и услуга разликују. То су групације за: научичку привреду и туризам, хотеле, хостеле, апартмане и одмаралишта, рурални туризам, здравствени туризам, организаторе догађаја, пружаоце услуга хране и пића, туристичке агенције и изнајмљивање и лизинг аутомобила „Rent-a-car“. Производи и услуге чланица великог броја различитих привредних делатности учествују у формирању туристичког производа (трговина, саобраћај, пољопривреда и друге) и остварују велики пласман кроз туристичку потрошњу. Туризам је жива грана индустрије и свака промена, од метеоролошке до привредне, видно утиче на дневни проток туриста, манифестације, број летова, а развој дестинације зависи од економске стабилности земље и региона. Туризам чине првенствено људи, повезани у јединственој понуди коју креирају производне делатности, храна, трговина и услуге. Србија је земља која има много тога да понуди, истиче се својом историјом и природним лепотама као егзотична дестинација, поготово прекоокеанским туристима.

С обзиром на то да је туризам важан сегмент и једна од најбрже растућих грана привреде која даје могућност за економски и социјални развој целог друштва, Привредна комора Србије свим својим чланицама даје могућност да се представе на сајмовима, промовишу производе страним делегацијама и инвеститорима, окупља привреду и заједничком сарадњом иницира измене регулативе и закона који се тичу привреде, водећи бригу о својим чланицама чије су услуге и производи највидљивији и најистакнутији промотери делатности и дестинација. Привредна комора Србије је продужена рука привреде, тј. моћни механизам чији глас се веома поштује и чује у свим државним и локалним органима, а она и ради на побољшању квалитета пословног амбијента, као и стандарда пословања у земљи.

Тијана Маљковић,
секретар

БУДИМО чуваркуће

Стварајући и купујући домаће производе улажемо у будућност Србије и чувамо нашу заједничку кућу.

АКТУЕЛНОСТИ

- 7** ИНФОРМАЦИЈЕ ЗА ПРИВРЕДУ
- 9** АКТИВНОСТИ УДРУЖЕЊА ЗА ТУРИЗАМ
- 11** ВЕСТИ
- 15** РЕГИО ИНФО
- 19** ПРИВРЕДНА АКТИВНОСТ У ТУРИЗМУ
- 27** ПРИВРЕДНА АКТИВНОСТ –
МАКРОЕКОНОМСКИ ОСВРТ
- 29** ЗАСТУПАЊЕ ИНТЕРЕСА ПРИВРЕДЕ –
РЕГУЛАТИВЕ И ИНИЦИЈАТИВЕ
- 31** ПОДРШКА ПРИВРЕДИ
- 43** ДРУШТВЕНО ОДГОВОРНО ПОСЛОВАЊЕ
- 47** МЕТОДОЛОШКЕ НАПОМЕНЕ
- 49** О УДРУЖЕЊУ ЗА ТУРИЗАМ

Excellent

Small & Medium Enterprises
Privredna Komora Srbije
Chamber of Commerce and Industry of Serbia

Привредна комора Србије, компанија COFACE doo и Connet doo настављају пројекат започет пре 10 година.

Сертификат Excellent SME издаје се привредним субјектима који испуњавају међународне критеријуме за стабилно и сигурно пословање.

Овим сертификатом желимо да постигнемо:

- Већу транспарентност тржишта.
- Промоцију добрих микро, малих и средњих предузећа.
- Промоцију безбедног пословања.
- Промоцију добрих пословних обичаја.

Тржишне могућности:

- Повећање транспарентности на тржишту.
- Промоција добрих пословних обичаја.
- Сигурније пословање.
- Усклађеност са директивама ЕУ за промовисање успешних малих и средњих предузећа.

Власник сертификата добија:

- Јасно означен добар бонитет предузећа.
- Вишу кредибилност у очима странака и пословних партнера.
- Техничку заштиту од копирања знака квалитета на друге веб-сајтове.

Странке и пословни партнери власника сертификата добијају:

- Већу безбедност пословања.
- Веће поверење.
- Лакше и брже пословно одлучивање са мање ризика.

Сертификат се издаје уколико предузеће задовољава постављене критеријуме на основу годишњег промета и по методологији која се заснива на кредитној оцени међународне бонитетне куће COFACE.

Бонитетна оцена је резултат финансијске анализе пословања предузећа. Бонитетни извештај садржи оцену платног морала и ризика пословања са предузећем, са приказом могуће несолвентности у периоду од наредних 12 месеци. Пуноважност сертификата заснива се на сталном мониторингу бонитетне куће COFACE. Континуирано праћење пословања привредног субјекта обезбеђује његову примерену кредибилност, како у домаћем, тако и у међународном пословном окружењу.

Онлајн сертификати »Excellent SME Serbia« су подржани провереном **интернет технологијом SafeSigned™**, која **спречава копирање вашег знака квалитета** на друге веб-сајтове. Привредна комора Србије ову технологију примењује више година, а користи је и више ЕУ институција, као и велики број предузећа на интернету.

Чланице пројекта Excellent SME поред Србије су: Словенија, Северна Македонија, Румунија, Бугарска, Мађарска, Црна Гора.

Са циљем да на једноставан начин пружи подршку својим чланицама у свакодневним пословним активностима, Привредна комора Србије објединила је све електронске услуге, важне информације и публикације у оквиру портала Е-услуге: usluge.pks.rs.

Уколико сте заинтересовани за сертификат Excellent SME Serbia можете нас контактирати посредством имејл адреса: excellent-pks@pks.rs; tijana.popovic@pks.rs.

ИНФОРМАЦИЈЕ ЗА ПРИВРЕДУ

ПКС инфо сервис за привреду

Привредна комора Србије (ПКС) је активирала специјализовани инфо центар поводом актуелне ситуације у Украјини, посредством којег привредници могу да пријаве проблем и информишу се о кључним питањима у вези са пословањем са компанијама из Руске Федерације и Украјине. Комора на порталу објављује најважније вести, саопштења, документа, одлуке надлежних органа и све друге информације које су важне за пословну заједницу. Стручне службе ПКС у сталном су контакту са свим надлежним институцијама и организацијама, као и пословним асоцијацијама у иностранству.

Детаљне информације можете преузети на <https://pks.rs/strana/ukrajina-info-servis>.

Важни линкови:

[Информације о граничним прелазима Представништва ПКС – инфо сервис](#)
[Преглед актуелних цена берзанских роба](#)
[Међународна унија друмских транспортера – ИРУ](#)
[Хуманитарна помоћ, за народ Украјине](#)

ПКС инфо центар за привреду
0800 808 809
(радним данима)
066/87 50 600 и 066/87 50 506
(викендом)
kriznistab@pks.rs

Отворени Балкан: Пут ка четири слободе

Отворени Балкан је економска зона коју успостављају три земље у региону Балкана: Албанија, Северна Македонија и Србија. Успостављањем ове економске зоне, Албанија, Северна Македонија и Србија имају за циљ повећање трговине и сарадње и побољшање међусобних билатералних односа. Отворени Балкан је подршка постојећим регионалним иницијативама, њихова конкретизација и одговор на захтеве привреде, компанија и реалног живота. Иницијатива је покренута под називом Мини Шенген, али је преименована у Отворени Балкан и могу јој приступити све економије у региону.

Више информација на веб-сајту
Привредне коморе Србије.

Активности Коморског инвестиционог форума

Најновији извештаји и информације Коморског инвестиционог форума Западног Балкана (КИФ) доступни су на следећим веб-страницама:

[Опште информације](#)
[База добављача Западног Балкана](#)
[Економски показатељи](#)
[Сигнал – информације о правним актима](#)
[Европске уније](#)
[Стање на граничним прелазима у региону](#)

**Центар за Коморски инвестициони
форум Западног Балкана ПКС**
011 / 41 49 479
zapadnbalkan@pks.rs

АКТИВНОСТИ

Удружења за туризам

Седница Групаације за изнајмљивање и лизинг аутомобила и лаких моторних возила рентакар

Седница Групаације за изнајмљивање и лизинг аутомобила и лаких моторних возила рентакар одржана је 22. новембра 2023. године, ради одабира председника Групаације. Присутни су констатовали да је потребно обезбедити континуирани рад Групаације и изнели су сугестије да се за председника и заменика председника бирају представници компанија које поседују франшизу, али и компаније које имају свој бренд, локалне компаније.

Седница Одбора Удружења за туризам

На седници Одбора Удружења за туризам, одржаној 21. децембра 2023. године, усвојен је План рада Удружења за туризам за 2024. годину. Чланицама је презентована могућност учешћа и представљања на међународним сајмовима у Истанбулу, Бечу и Београду. Неке од тема биле су: додела награда за квалитет услуга у угоститељској и туристичкој делатности „Капија успеха“, као организација заједничке активности Привредне коморе Србије и Привредне коморе Војводине, Економски форум Копаоник 2024 и обележавање Светског дана туризма 2024. године.

Седница Групаације туристичких агенција

Седница Групаације туристичких агенција одржана је 6. децембра 2023. године, са циљем разматрања изнетих предлога чланица Групаације туристичких агенција, Удружења за туризам Привредне коморе Србије, у вези са централним информационом системом – еТуриста. Закључено је да стручној служби Удружења за туризам треба доставити предлоге у вези са изменом члана 7. Правилника о ближим условима и начину уплате средстава од продатог туристичког путовања, начину уређивања међусобних односа организатора путовања и посредника, као и однос организатора путовања и посредника према путнику.

Удружење за туризам ПКС

011 / 41 49 490

turizam@pks.rs

Ефикасно смањење угљен-диоксида хотелско-угоститељског сектора

Чланице хотелско-угоститељског сектора Србије су у октобру 2023. године присуствовале едукацији која је пружила практичне увиде у приступе и алате којима хотелска индустрија ефикасно може смањити емисију угљен-диоксида. Едукација је одржана у сарадњи са Мрежом Глобалног договора Уједињених нација у Србији, у вези са иницијативом *Better Hospitality*, коју заједнички спроводи 14 локалних мрежа, међу којима су мреже из Швајцарске, Португала, Грчке, Бугарске, Грузије, Србије, Сингапура, Непала и др.

Конференција поводом Међународног дана куvara

Поводом Међународног дана куvara, Светског дана хране и обележавања месеца правилне исхране, у октобру 2023. године одржана је конференција чији је циљ да истакне утицај и значај гастрономије са аспекта правилне и здраве исхране као и положај професије професионалних куvara у нашем друштву. Подршка Удружења за туризам ПКС огледа се и у унапређењу нивоа знања наших кулинара али и саме струке.

Београдски октобарски *Craft & Food Market*

На београдском октобарском *Craft & Food Market*-у, традиционалном маркету рукотворина малих произвођача, представљени су ручни радови, природна козметика, играчке, домаћи колачи и специјални деликатеси. Поред изузетно богате понуде домаћих производа свих врста, овај октобарски мини-фестивал представља и сегменте београдске гастрономије.

Међународни сајам туризма и угоститељства *Philoxenia* у Солуну

На међународном сајму туризма и угоститељства *Philoxenia*, који је одржан током новембра 2023. године у Солуну, представници Удружења за туризам Привредне коморе Србије истражили су могућности за рецептивни туризам, с обзиром на то да су грчки туристи показали велико интересовање за *City Break* програме, Нову годину, Божић и спортске манифестације у српској престоници.

Прва конференција вештачке интелигенције посвећена туризму у Србији

У организацији Центра за дигиталну трансформацију Привредне коморе Србије, 20. новембра 2023. године одржана је прва конференција вештачке интелигенције (AI) посвећена туризму у Србији, под називом *Fu:Turizam 2023*. Учесници конференције имали су драгоцену прилику да од стручњака из области AI добију смернице како да ефикасно користе податке у свом пословању; како да савладају правне изазове у вези са вештачком интелигенцијом у туризму; да упознају најновија AI решења која им могу помоћи да се издвоје у индустрији; као и да открију изворе финансијске подршке и институционалне иницијативе који ће олакшати имплементацију вештачке интелигенције.

Генерална скупштина Међународног бироа за изложбе у Паризу

Удружење за туризам Привредне коморе Србије узело је учешће у 173. Генералној скупштини Међународног бироа за изложбе у Паризу, ради представљања извештаја о припремама Србије за специјализовану изложбу *Belgrade Expo 2027*, као и новог идентитета – логоа *Expo 2027*.

Одржан *Expozim*

У Београду је од 30. новембра до 3. децембра 2023. године одржан сајам *Expozim*, који је окупио највеће и најуспешније произвођаче, увознике, дистрибутере и сервисере зимске спортске опреме, заступнике светских брендова, представнике зимских туристичких центара и скијалишта, водећих туристичких агенција, хотела, одмаралишта. Као и сваке године, и ове су одржани додатни програми: предавања, изложбе, квизови о познавању зимских спортова, као и стручна саветовања о безбедности на ски-стазама.

Удружење за туризам ПКС
011 / 41 49 490
turizam@pks.rs

Подршка микро, малим и средњим предузећима на Западном Балкану

У Привредној комори Србије је 5. октобра 2023. године организован хибридни догађај са циљем пружања подршке микро, малим и средњим предузећима на Западном Балкану. У сарадњи са Генералним директоратом Европске комисије за суседство и проширење (*DG NEAR*), Коморским инвестиционим форумом Западног Балкана (*WB6 CIF*) и Европском мрежом предузетништва (*EEN*), представљени су повољни услови финансирања, доступни путем *WBIF* програма (Инвестициони оквир за Западни Балкан). Подршка развоју снажног приватног сектора, јачање конкурентности и отварање радних места у региону – кључни су циљеви Економског и инвестиционог плана за Западни Балкан (*EIP*), плана опоравка региона који је 2020. године успоставила Европска унија а који су прихватили партнери са Западног Балкана. У првом делу догађаја панелисти су током својих обраћања информисали мала и средња предузећа о томе како приступити програмима финансирања, грантовима, техничкој асистенцији и саветодавним услугама које су доступне кроз *WBIF* и финансиране од стране Европске уније. Други део хибридног састанка био је резервисан за разговоре између привредника и локалних финансијских институција које спроводе програме Инвестиционог оквира за Западни Балкан.

Центар за Коморски инвестициони форум Западног Балкана ПКС
011 / 41 49 479
zapadnibalkan@pks.rs
www.wb6cif.eu

Иновативни пословни модели за зелену транзицију српске привреде

Програм Уједињених нација за развој и Привредна комора Србије представљају Јавни позив за иновативна решења за зелену транзицију српске привреде. Јавни позив објављује *UNDP* у оквиру пројекта под називом ЕУ за Зелену агенду у Србији, који, уз техничку и финансијску подршку Европске уније и у партнерству са Министарством заштите животне средине, спроводи *UNDP* у сарадњи са Амбасадом Шведске и Европском инвестиционом банком (*EIB*), уз додатна финансијска средства која су обезбедиле владе Шведске, Швајцарске и Србије.

Циљ Јавног позива јесте да помогне примену иновативних решења у свих пет области Зелене агенде за Западни Балкан:

1. **Декарбонизација – смањење зависности од фосилних горива и прелазак на обновљиве изворе енергије;**
2. **Циркуларна економија – очување и ефикасније коришћење природних ресурса;**
3. **Смањење загађења животне средине и ваздуха;**
4. **Заштита и очување природе и биолошке разноврсности;**
5. **Успостављање одрживих система за снабдевање храном и рурални развој.**

Детаљне информације доступне су посредством [линка](#).

Програм Уједињених нација за развој
062 / 609 467
zelena.agenda.rs@undp.org
www.undp.org/sr/serbia

**ZNANJEM
DO POSLA**
EDUCATION TO
EMPLOYMENT

Приватни сектор, уз подршку Е2Е пројекта, укључује младе у локално тржиште рада

Активна сарадња са приватним сектором, коју подразумева пројекат Знањем до посла, а поготово сарадња са извозно оријентисаним малим и средњим предузећима, наставља се – са циљем проналаска адекватних кандидата за обуке на радном месту, који ће временом постати носиоци активности у тим компанијама. Пројекат Знањем до посла учествовао је на *MSP 100 Expo 2023* догађају, односно на панелу у организацији Центра за високе економске студије (ЦЕВЕС) – Глобални и српски трендови на тржишту рада, и представио своје досадашње резултате али и планове за наредни период. Са једне стране,

фокус овог пројекта је на пружању подршке приватном сектору у проналаску адекватних кандидата за неформалне обуке на радном месту, а са друге – на обучавању и укључивању младих у локално тржиште рада, уз подршку од стране локалних самоуправа. Једино укључивањем свих наведених заинтересованих страна биће могуће пружити оптималну подршку приватном сектору у ширењу пословања и даљем смањењу стопе незапослености младих у наредном периоду.

Представништво NIRAS Germany GmbH

011 / 32 33 268

E2E@niras.com

www.znanjemdoposla.rs

Аутор фотографије: Борис Мајсторовић, пројекат Знањем до посла, Представништво NIRAS Germany GmbH

Увод у *Lean Six Sigma*

Привредна комора Београда

Успешно пословање једне компаније огледа се у константном побољшању квалитета производа и услуга и може се постићи комбинацијом примене два менаџмент концепта: *Lean Management* и *Six Sigma*. Због великог интересовања за упознавање са овим методама, у ПКС – Привредној комори Београда, 5. октобра 2023. године, реализована је радионица *Day – 0 – Uvod u Lean Six Sigma*, на којој је, кроз интерактиван рад и конкретне примере, учесницима приказано на који начин се дефинише ниво сигме, коришћењем посебног скупа алата и метода за откривање, доказивање и отклањање узрока недовољног квалитета.

Радионица Породичне компаније – да ли пренети управљање на следећу генерацију или продати компанију

Привредна комора Београда

Радионица на тему Породичне компаније – да ли пренети управљање на следећу генерацију или продати компанију одржана је 24. октобра 2023. године. Циљ радионице био је појашњавање предности и недостатака продаје или наставка рада компанија и приказивање процеса вођења трансакције. Представљене су најбоље праксе у преносу власништва и управљања на следећу генерацију као и алтернатива продаје компаније стратешком или финансијском инвеститору.

Сајам етно хране и пића

Привредна комора Београда

На Београдском сајму, у периоду од 30. новембра до 3. децембра 2023. године, одржан је 17. Сајам етно хране и пића. Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Србије и ове године је било покровитељ који је Сајам ставио на листу догађаја од прворазредног значаја за спровођење политике подршке произвођачима традиционалних производа. Сајам етно хране и пића представља највећу смотру традиционалних производа намењених тржишту Србије и Југоисточне Европе, чувајући на тај начин традицију и културни идентитет наше земље.

54. Међународни сајам туризма

РПК Јужнобачког управног округа (Нови Сад)

54. Међународни сајам туризма одржан је од 30. новембра до 2. децембра 2023. године, на Новосадском сајму. Овај значајан догађај окупио је више од 240 излагача из земље и иностранства, који су представили своје понуде – услуге и капацитете, разменили богата искуства и остварили нове пословне контакте, који су већ у фази реализације.

Повећање ноћења домаћих туриста у Сомбору

РПК Западнобачког управног округа (Сомбор)

На основу статистичких података које је објавио РЗС, у августу 2023. године, на територији града Сомбора забележено је повећање коришћења услуга смештаја, као и број ноћења у односу на јул исте године. Просечна дужина боравка туриста у Сомбору у августу 2023. била је непуна четири дана, док су се у 2022. години током истог месеца туристи у просеку задржавали непуна три дана.

Суботица добија Научно-технолошки парк

РПК Севернобачког управног округа
(Суботица)

Током октобра 2023. године, привредно друштво Д.О.О. за управљање Слободном зоном Суботица покренуло је пројекат чији је циљ оснивање Научно-технолошког парка. Слободна зона је потписала уговоре о сарадњи са 70 пословних субјеката из разних области: од школских установа до представника привреде. Примарни наум оснивања Научно-технолошког парка јесте интегрисање и проширена сарадња науке и привреде, али и конципирање спортских и забавних садржаја за кориснике Слободне зоне.

Опово, Ковачица и Вршац добили средства за развој руралне инфраструктуре

РПК Јужнобанатског управног округа (Панчево)

У оквиру конкурса Покрајинског секретаријата за пољопривреду, водопривреду и шумарство, за подстицај унапређењу и развоју руралне инфраструктуре и услуга у АП Војводини, у Покрајинској влади додељени су уговори представницима 12 локалних самоуправа, у вредности од 35 милиона динара. Инвестиције које ће бити реализоване у оквиру овог конкурса намењене су санацији, адаптацији, реконструкцији и уређењу објеката локалних самоуправа као што су ловачки и ватрогасни домови, домови културе, месне заједнице, библиотеке, фискултурне сале, клубови пензионера. Средства су предвиђена и за опремање и уређење туристичко-рекреативних објеката, инфо-центра, дечјих игралишта, теретана на отвореном, паркова и других вишенаменских простора.

Развој Општине Опово

РПК Јужнобанатског управног округа (Панчево)

Најзначајнији пројекат Покрајинске владе у Општини Опово јесте изградња локалног пута Опово-Дебељача. Уложено је у пољопривреду, потом у изградњу и санацију канализације, подизање нових рибњака и поступке комасације. Инвестирано је у културу, у реконструкцију водоводне мреже, као и у развој туристичког потенцијала.

Свечано обележено 200 година од оснивања еснафа у Крагујевцу

РПК Поморавског и Шумадијског управног
округа (Крагујевац)

Регионална привредна комора Шумадијског и Поморавског управног округа, свечаном доделом награда за пословну 2023. годину, 6. децембра 2023. године обележила је Дан коморе и јубилеј 200 година од оснивања еснафа у Крагујевцу. Кнез Милош издао је Наредбу о установљењу еснафа у Крагујевцу 1823. године, прву те врсте у Србији, што представља почетак организовања и уређења рада пословних асоцијација и привредног окружења у Србији.

Ускоро аеродром на Златибору

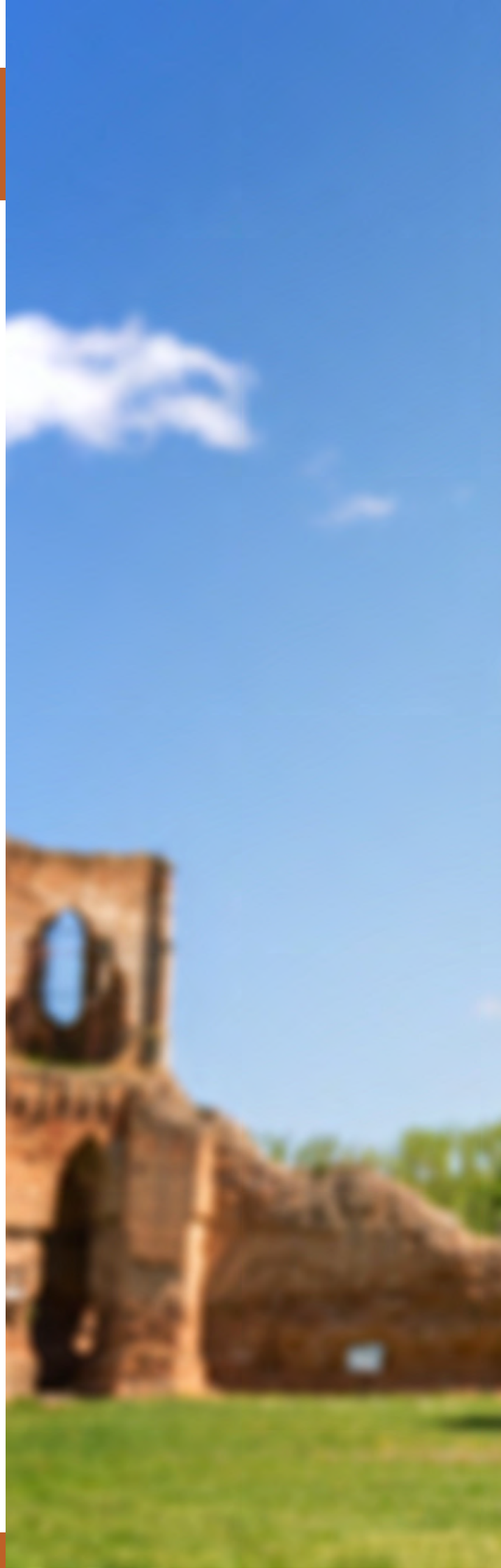
РПК Златиборског управног округа (Ужице)

Идеја о изградњи аеродрома за спортске авионе на Златибору настала је пре тридесет година. Локална самоуправа Чајетина је током октобра 2023. године поднела захтев за утврђење јавног интереса на одабраној локацији. Изградња овог аеродрома значајна је за унапређење туристичке понуде и представља неопходност у интензивном развоју туризма на овој планини.

IPA програм Бугарска–Србија, 2021–2027

РПК Нишавског, Пиротског и Топличког
управног округа (Ниш)

У организацији представника Локалне канцеларије Заједничког секретаријата за имплементацију *Interreg VI-A IPA* програма Бугарска–Србија, 17. и 18. октобра 2023. године, чланови Стратешког одбора у пуном саставу учествовали су на састанку који је одржан у Пироту. У току ова два дана реализована је обука о процесу идентификације пројектних идеја, интегрисаном територијалном развоју (*ITD*), као и процена прекограничних ефеката и оправданости у процесу процене. Након административне провере пројектних идеја, чланови Стратешког одбора евалуирали су допринос појединачних идеја територијалној стратегији и, сходно томе, одлучивали о оним пројектима који имају највећи допринос.

ПРИВРЕДНА АКТИВНОСТ

у туризму

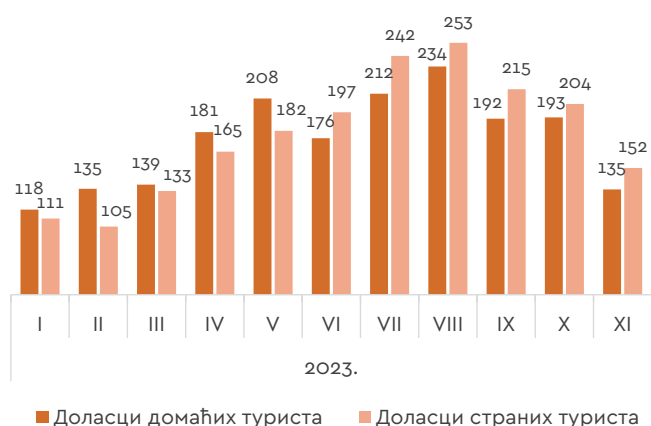
Доласци и ноћења туриста

Према подацима РЗС, укупан број туристичких долазака у периоду јануар–новембар 2023. године износио је 3.879.423, што представља раст од 8,3% у односу на исти период 2022. године. Од тога, број долазака домаћих туриста износио је 1.920.622 (смањење за 2,5%), док је број долазака страних туриста износио 1.958.801 (раст за 21,4%).

Посматрано по регионима, највише домаћих долазака остварено је у Региону Шумадије и Западне Србије (969.347 долазака, за 2,1% мање него у периоду јануар–новембар 2022. године), док су странци највише посећивали Београдски регион (1.088.789 долазака, што је за 22,5% више у односу на првих једанаест месеци 2022. године).

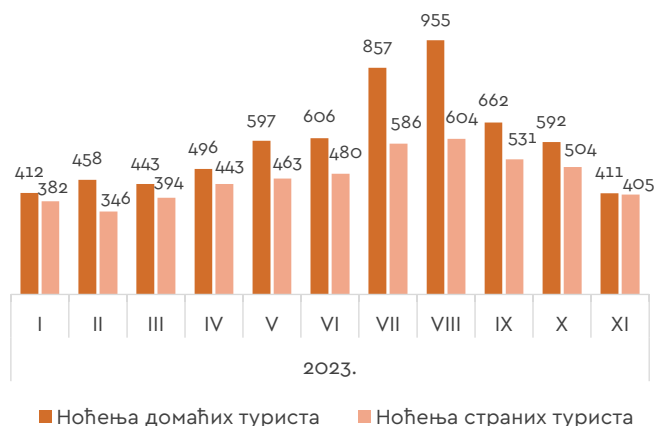
Највише ноћења домаћих туриста је забележено у бањама (35,8%), а нешто мање у планинским центрима (33,2%), док је странцима најзанимљивији главни град (52,9% ноћења је забележено у Београду).

Доласци туриста, месечни подаци
(у хиљадама)

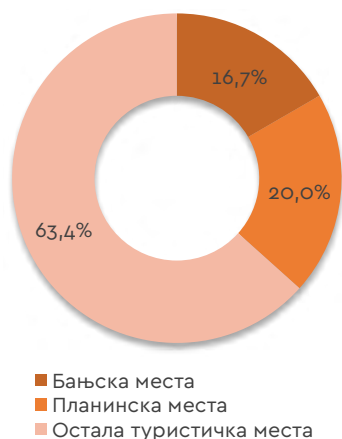
Извор: РЗС.

Ноћења туриста, месечни подаци
(у хиљадама)

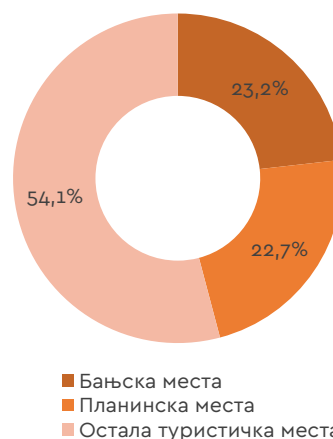
Извор: РЗС.

Структура долазака туриста,
према врсти места, јануар–новембар 2023.

Извор: РЗС, прерачун Центра СААПП (ПКС).

Структура ноћења туриста,
према врсти места, јануар–новембар 2023.

Извор: РЗС, прерачун Центра СААПП (ПКС).

**Доласци страних туриста,
према земљама из којих долазе,
јануар–новембар 2023.**

Извор: РЗС.

**Ноћења страних туриста,
према земљама из којих долазе,
јануар–новембар 2023.**

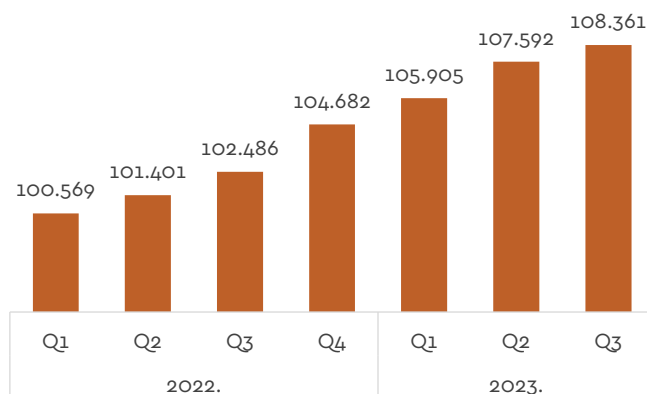
Извор: РЗС.

Запосленост

Укупан број запослених у туризму, према подацима РЗС, у трећем кварталу 2023. године је износио 108.361, што представља раст од 5,7% у односу на исти квартал 2022. године. Запослени у овом сектору чине 4,7% укупне запослености, а посматрано по делатностима, највише запослених је у делатности припремања и послуживања хране и пића (74.668), где је забележен раст од 5,9% и делатности смештаја (18.951 запослених). Најмањи број запослених се налази у спортским, забавним и рекреативним делатностима (10.967 запослених) и делатностима путничких агенција, тур-операатора, услугама резервација и пратећих активности (3.775 запослених).

Број запослених у делатностима смештаја, припремања и послуживања хране и пића, путничких агенција и спортским, забавним и рекреативним делатностима, у правним лицима и код предузетника, у 2022. и 2023. години

Извор: РЗС, прерачун Центра САОПП (ПКС).

Регистрована запосленост, према делатностима КД(2010), трећи квартал 2022. и 2023. године

	Број запослених		Индекс Q3 2023 / Q3 2022.	Учешће у укупној запослености, у %	
	Q3 2022.	Q3 2023.		Q3 2022.	Q3 2023.
Република Србија	2.253.282	2.307.733	102,4	100,0	100,0
Смештај	18.158	18.951	104,4	0,8	0,8
Делатност припремања и послуживања хране и пића	70.506	74.668	105,9	3,1	3,2
Делатност путничких агенција, тур-операатора, услуге резервације и пратеће активности	3.564	3.775	105,9	0,2	0,2
Спортске, забавне и рекреативне делатности	10.258	10.967	106,9	0,5	0,5
УКУПНО	102.486	108.361	105,7	4,5	4,7

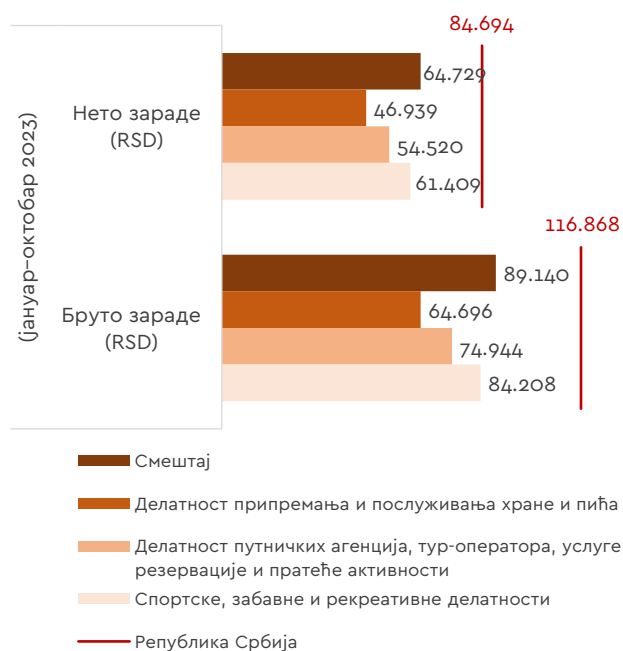
Извор: РЗС, прерачун Центра САОПП (ПКС).

*Напомена: Регистрована запосленост (Република Србија) без података о регистрованим индивидуалним пољопривредницима.

Зараде

У периоду јануар–октобар 2023. године просечна зарада у сектору услуга и смештаја и исхране износила је 70.271 динара, што је за 39,9% мање у односу на републички просек. У делатности смештаја је регистрована зарада од 89.140 динара, која је испод просечне зараде у Републици Србији за 23,7%. У наведеном периоду остварен је реалан раст од 0,7%. У делатности припремања и послуживања хране и пића зарада је за 44,6% нижа од просечне зараде у Републици Србији, а реално је мања за 1,3% у односу на зараду из периода јануар–октобар 2022. године.

Просечне зараде, јануар–октобар 2023. (у динарима)

Извор: РЗС.

Зараде (нето и бруто), према делатностима КД(2010), јануар–октобар 2022. и 2023. године

	Зараде (бруто)			Зараде без пореза и доприноса (нето)		
	Вредност, у RSD		Номинални индекс	Вредност, у RSD		Номинални индекс
	I-X 2022.	I-X 2023.	I-X 2023 / I-X 2022.	I-X 2022.	I-X 2023.	I-X 2023 / I-X 2022.
Република Србија	101.627	116.868	115,0	73.649	84.694	115,0
Смештај	78.081	89.140	114,2	56.734	64.729	114,1
Делатност припремања и послуживања хране и пића	57.795	64.696	111,9	41.925	46.939	112,0
Делатност путничких агенција, тур-оператора, услуге резервације и пратеће активности	63.354	74.944	118,3	46.164	54.520	118,1
Спортске, забавне и рекреативне делатности	74.697	84.208	112,7	54.450	61.409	112,8

Извор: РЗС.

Спољнотрговинска размена

Према подацима НБС, у периоду јануар–октобар 2023. године, од извоза туристичких услуга остварено је 2,1 милијарда евра прихода (пораств од 4,2% у односу на период јануар–октобар 2022. године), уз учешће од 19,7% у укупном извозу услуга Републике Србије. Укупна вредност оствареног увоза туристичких услуга износила је око 2,6 милијарди евра (међугодишњи раст од 32,8%) и учешће од 31,3% у укупном увозу услуга Републике Србије. У поменутом периоду, покривеност увоза извозом је износила 81,8%, уз спољнотрговински дефицит од 466,3 милиона евра.

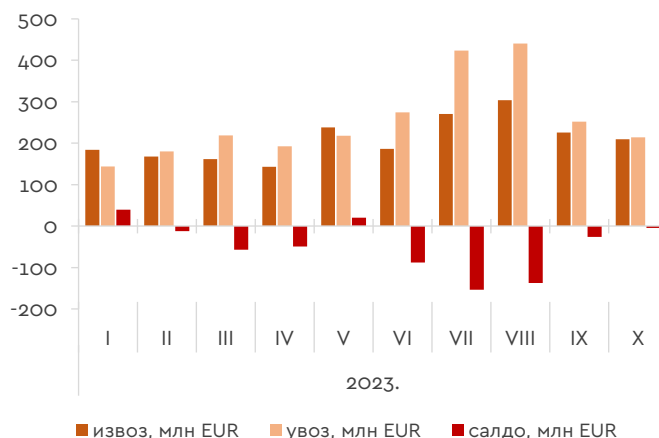
У првих десет месеци 2023. године, у извозу туристичких услуга доминирао је приватни туризам (99,4%), док је пословни туризам приходавао 13,0 милиона евра. На увозној страни, такође, је приватни туризам доминирао (93,0%), док је расход пословног туризма износио 179,0 милиона евра. У приватном туризму забележен је дефицит у вредности од 300,3 милиона евра, док је код пословног туризма забележен дефицит у висини 166,0 милиона евра.

Расходи од туристичких услуга, по земљама, јануар–октобар 2023. (у милионима евра)

Извор: НБС.

Спољнотрговинска размена туристичких услуга, месечни подаци (у милионима евра)

Извор: НБС, прерачун Центра СААПП (ПКС).

Приходи од туристичких услуга, по земљама, јануар–октобар 2023. (у милионима евра)

Извор: НБС.

Биланс размене од туристичких услуга, по земљама, јануар–октобар 2023. (у милионима евра)

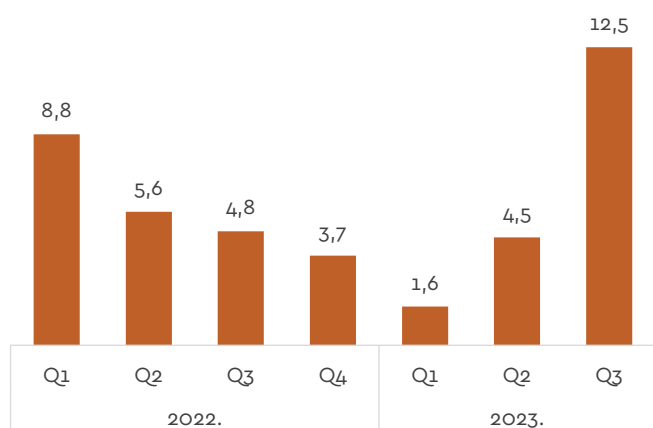

Извор: НБС.

Стране директне инвестиције

Према прелиминарним подацима НБС, у прва три квартала 2023. године, укупан нето прилив СДИ у Републику Србију, по основу улагања нерезидената, износио је око 3,2 милијарде евра. У трећем кварталу 2023. године у делатностима услуга смештаја и исхране, и путничких агенција са пратећим услугама, остварен је нето прилив СДИ, по основу улагања нерезидената, од 12,5 милиона евра. Целокупна инвестициона активност је забележена у делатности услуга смештаја и исхране.

Нето прилив СДИ, по основу улагања нерезидената, квартални подаци, 2022. и 2023. (у милионима евра)

Извор: НБС, прерачун Центра СААПП (ПКС).

Напомена: У складу са „Приручником за израду платног биланса и међународне инвестиционе позиције бр. 6, ММФ“, наведеном привредном граном обухваћени су: **Услуге смештаја и исхране; Делатност путничких агенција, тур-оператора, услуге резервације и пратеће активности.** Привредне гране разврстане су према статистичкој класификацији економских делатности Европске заједнице (НАЦЕ Рев. 2, 2008).

Квартална оцена пословне активности

Пословна клима

На основу резултата [ПКС анкете о пословној активности домаће привреде](#), 53,0% компанија из туризма оцењује пословну климу као непромењену у четвртом тромесечју 2023. године у односу на трећи квартал 2023. године, док 21,2% сматра да је пословни амбијент бољи у односу на претходни квартал. Око 19,7% компанија само очекује побољшање пословне климе у првом кварталу 2024. године, с тим да треба имати у виду да је реч о активностима којима више одговара летња сезона.

Промет

Око 47,0% компанија из овог сектора забележило је раст промета у четвртом кварталу 2023. године у односу на претходно тромесечје, а 16,7% њих очекује већи промет у наредном кварталу. Око 42,4% компанија очекује да ће обим промета бити смањен у првом кварталу 2024. године у односу на претходним квартал, док 40,9% испитаника очекује непромењен ниво промета.

Запосленост

Око 78,8% компанија из туризма није мењало ниво запослености у четвртом кварталу 2023. године и то је јединствен став ове гране индустрије по овом питању и у погледу очекивања у првом кварталу 2024. године (81,8%).

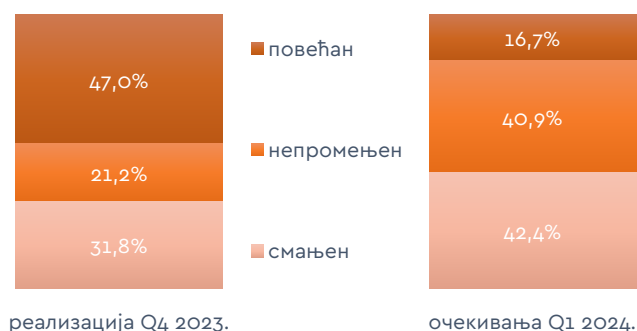
Број анкетираних компанија из сектора туризма означен је словом *n* (величина узорка).

Пословна клима (% анкетираних, промена у односу на претходни квартал)

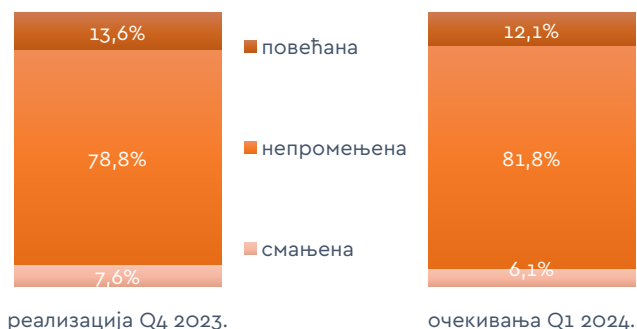
Извор: Анкета ПКС о пословној активности домаће привреде (n=66).

Промет (% анкетираних, промена у односу на претходни квартал)

Извор: Анкета ПКС о пословној активности домаће привреде (n=66).

Запосленост (% анкетираних, промена у односу на претходни квартал)

Извор: Анкета ПКС о пословној активности домаће привреде (n=66).

ПРИВРЕДНА АКТИВНОСТ

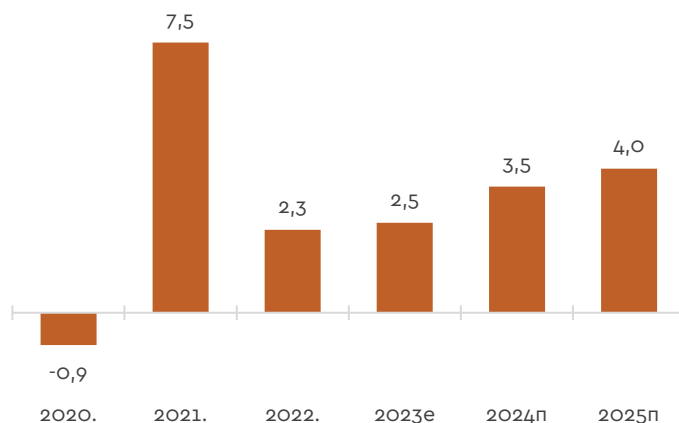
Макроекономски осврт

Привреда Србије, мерена **реалном стопом раста бруто домаћег производа**, остварила је раст привредне активности од 0,7% у првом, 1,7% у другом и 3,6% у трећем кварталу 2023. године, што јасно показује убрзање привредне активности у другој половини године. Ипак, иако тренутна пројекција НБС указује на раст БДП-а од 2% до 3%, према процени РЗС-а, реално је очекивати да остварена стопа буде на нивоу од око 2,5%. Разлог су лошије перформансе производног сектора наших најзначајнијих трговинских партнера, а нарочито стање техничке рецесије у ком се налази Немачка. Упркос томе, у средњем року очекује се повратак на преткризне стопе привредног раста од око 4%. Највећи изазов пред којим се становништво Србије налази у 2024. години јесу поремећаји на страни понуде и тражње основних животних намирница, које чине већи део потрошачке корпе сваког купца. Олакшавајућу околност представља чињеница да су цене ових производа контролисане и у одређеној мери стабилизоване, али треба имати у виду да су ови инструменти пре свега краткорочни и да у дугом року могу имати нежељене ефекте.

Референтна каматна стопа је у 2023. години повећавана шест пута и тренутно износи 6,5% (од јула 2023). Како инвестициона активност не би постала угрожена, каматне стопе су подизане за 25 и 50 базних поена. Према подацима НБС, домаћа **кредитна активност** наставила је да успорава у складу са растом цене задуживања. Укупни домаћи кредити су у октобру 2023. године забележили међугодишњи пад од 0,2%, при чему је успоравање од јуна 2022. године последица високе базе из претходне године, доспећа кредита одобрених у оквиру гарантне шеме, поштравања монетарне политике НБС и ЕЦБ, као и поштрених кредитних стандарда банака.

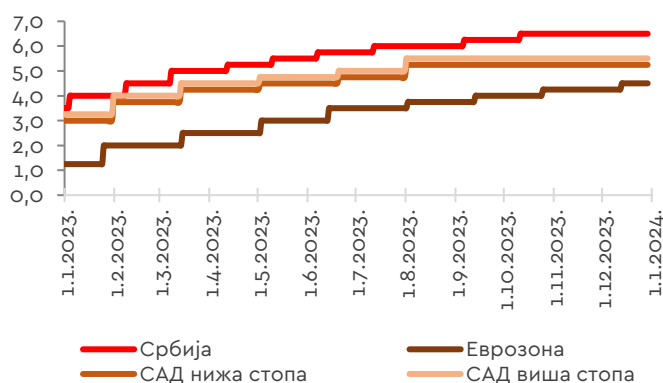
Инфлација је у периоду јануар–децембар 2023. године износила 12,1%, што је знатно изнад циљане границе НБС (3,0% ± 1,5 п. п.). У децембру 2023. године, у поређењу са истим месецом 2022. године, инфлација је износила 7,6%, што показује да се она постепено приближава циљаном опсегу, али да ће тај процес бити веома дуг и спор. Према пројекцији НБС, инфлација је достигла врхунац у првом кварталу 2023. године и од априла се налази у паду.

Реални раст БДП-а Републике Србије (у %)

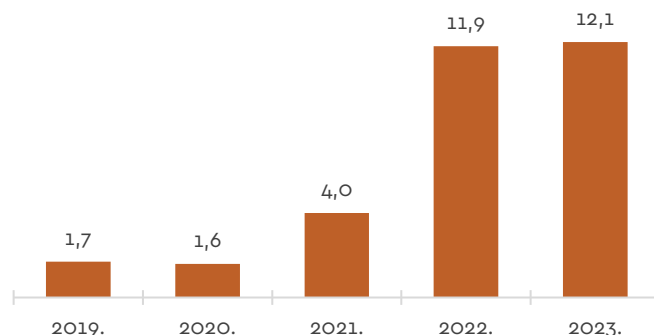
Извор: РЗС, НБС.
(e – процена РЗС, п – пројекција НБС)

Кретање референтних каматних стопа у Србији, еврозони и САД у последњих годину дана

Извор: Bloomberg L.P.

Потрошачке цене (у %, у односу на исти период претходне године)

Извор: РЗС.

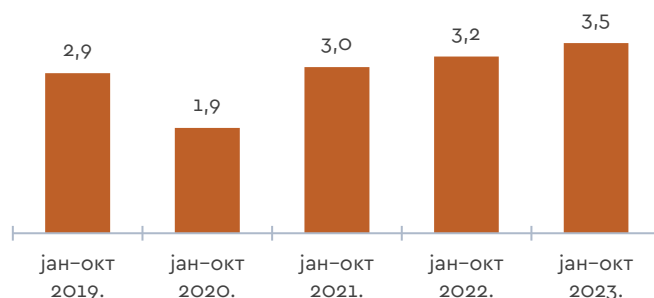
У периоду јануар–новембар 2023. године забележен је **дефицит консолидованог буџета** од око 449,9 милиона евра. На крају новембра 2023. године **удео јавног дуга у БДП-у Србије** износио је 51,5%, што представља смањење од око 3,5 п. у односу на ниво из децембра 2022. године.

Србија је у првих десет месеци 2023. године привукла укупно 3,5 милијарде евра **нето страних директних инвестиција**, што представља међугодишњи раст за 7,7%. **Индустријска производња** је у периоду јануар–новембар 2023. године повећана за 2,6% у односу на исти период 2022. године.

Укупна **спољнотрговинска робна размена** Србије у периоду јануар–новембар 2023. године износила је 60,0 милијарди евра, што представља пад од 1,6% у односу на исти период 2022. године. Извезено је робе у вредности 26,4 милијарди евра, што представља повећање од 4,3%, док је увоз робе износио 33,6 милијарде евра, уз остварени међугодишњи пад од 5,9%. Дефицит робне размене износи 7,2 милијарде евра, док је покривеност увоза извозом међугодишње повећана за око 8 п. п. и износи 78,6%. Србија је у периоду јануар–октобар 2023. године забележила **суфицит у трговини услугама** од 2,4 милијарди евра, уз међугодишњи раст од 40,1%.

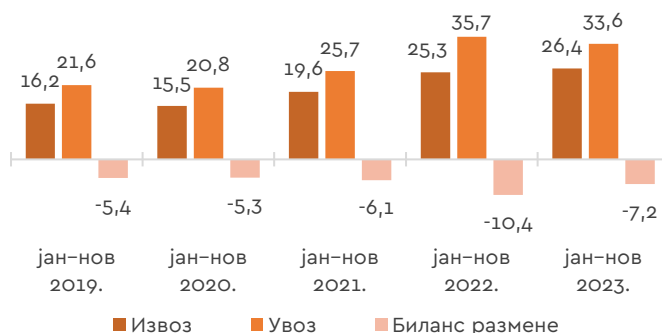
Просечна бруто зарада обрачуната за период јануар–октобар 2023. године износила је 116.868 динара (997 евра), док је **просечна нето зарада** износила 84.694 динара (722 евра). У односу на исти период претходне године, зарада је реално већа за 1,4%. **Стопа запослености** популације старости 15 и више година у трећем кварталу износила је 50,7%, а **стопа незапослености** 9,0%. Ситуација на тржишту рада може се окарактерисати као стабилна, али треба имати у виду да су високи инфлаторни притисци и даље на снази и да могу имати одређене последице по нашу привреду.

Нето СДИ (у милијардама евра)

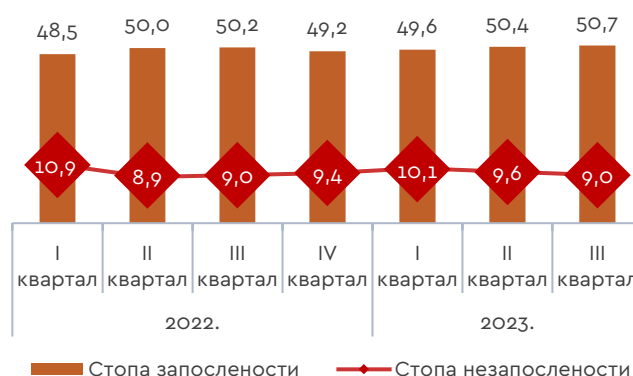
Извор: НБС.

Спољнотрговинска робна размена (у милијардама евра)

Извор: РЗС.

Кретање стопе запослености/незапослености становништва старости 15 и више година, према Анкети о радној снази (у %)

Извор: РЗС.

Макроекономски осврт Привредне коморе Србије је квартални и годишњи преглед најзначајнијих макроекономских показатеља домаће привреде, а детаљније извештаје пронаћи ћете на веб-сајту ПКС: [Макроекономски осврт.](#)

ЗАСТУПАЊЕ ИНТЕРЕСА ПРИВРЕДЕ

Регулативе и иницијативе

Преглед накнада и такси у области заштите животне средине

У условима тржишне привреде, заштита животне средине постиже се позитивним превентивним деловањем загађивача, посебно у делу смањења, односно спречавања загађивања, као и одговорним понашањем друштвене заједнице (локалне и регионалне). У Србији је у последњих неколико година изграђен нормативни систем захватања прихода од коришћења природних добара, применом начела „корисник плаћа“, као и мера за дестимулисање негативних утицаја на животну средину, применом начела „загађивач плаћа“.

За остваривање циљева политике заштите животне средине у Републици Србији, законским и подзаконским актима, као један од извора финансирања, предвиђена су и средства наплаћена по основу накнада и такси. Као таква, она представљају приход буџета Републике Србије, Покрајинског и локалног буџетског фонда за заштиту животне средине, и чине доминантан извор финансирања. Са друге стране, накнаде и таксе у области заштите животне средине за привредне субјекте, као обвезнике плаћања накнаде, често представљају осетно финансијско оптерећење. Међутим, када се узме у обзир велики значај превенције и заштите здравља људи, уз очување природних ресурса и животне средине, ова средства представљају изузетно важан инвестициони потенцијал у настојањима да се одговори на потребе, проблеме и циљеве заштите животне средине.

Законом о накнадама за коришћење јавних добара¹, од децембра 2018. године, за област заштите животне средине, прописане су следеће накнаде:

1. Накнада за коришћење рибарског подручја;
2. Накнада за коришћење заштићеног подручја;
3. Накнада за сакупљање, коришћење и промет врста дивље флоре, фауне и гљива;
4. Накнада за загађивање животне средине;
5. Накнада за заштиту и унапређивање животне средине;
6. Накнада за производе који после употребе постају посебни токови отпада;
7. Накнада за амбалажу или упакован производ;
8. Накнада за загађивање вода.

Полазећи од посебног значаја које улагање у заштиту животне средине има, као и од задужења и обавеза привреде које проистичу из тога, сачињен је [извод из Закона о накнадама за коришћење јавних добара](#), са прегледом накнада и такси у овој области.

¹ Закон о накнадама за коришћење јавних добара („Службени гласник РС”, бр. 95/18, 49/19, 86/19 – усклађени дин. изн., 156/20 – усклађени дин. изн., 15/21 – доп. усклађених дин. изн., 15/23 – усклађени дин. изн. и 92/23) – основни текст на снази од 4.11.2023, а примењује се од 1.1.2024. године, осим одредаба члана 17, чл. 29. до 34, чл. 93, 94, 95. и 98. Закона, које се примењују од дана ступања на снагу Закона, као и одредаба члана 41. став 5. и члана 43. став 1. Закона, које ће се примењивати од 1.6.2024. године.

Зелена агенда за Западни Балкан

Потписивањем Софијске декларације о Зеленој агенди за земље Западног Балкана (ЗБ), на Самиту ЗБ у оквиру иницијативе Берлинског процеса, 10. новембра 2020. године, земље региона су **признале Европски зелени договор као нову стратегију раста Европске уније у циљу модерне, климатски неутралне и конкурентне економије, која ефикасно користи ресурсе**. На овај начин потписнице Декларације сагласиле су се да елементи Европског зеленог договора буду пренети у све међусобно повезане приоритетне секторе.

Непуних годину дана након потписивања Софијске декларације, **шефови држава и влада Западног Балкана постигли су договор с Европском унијом о спровођењу Акционог плана за Зелену агенду**, што отвара пут ка остваривању економског и инвестиционог плана за регион вредног скоро 30 милијарди евра.

Земље региона су прихватиле Зелену агенду за Западни Балкан, чиме су изразиле **посвећеност спровођењу деловања у областима распоређеним у пет стубова** и то:

1. **Клима, енергетика, мобилност;**
2. **Циркуларна економија;**
3. **Смањење загађења;**
4. **Одржива пољопривредна и прехранбена производња;**
5. **Биодиверзитет.**

Више информација пронаћи ћете [овде](#).

Законодавни оквир климатских промена у Републици Србији

Србија припада једном од региона најпогођенијих климатским променама у свету. Процене показују да се наша земља загрева више и брже у односу на оно што представља глобални просек. Док је осматрен пораст глобалне средње температуре 1,1°C, Србија је већ на 1,8°C, а лети на чак 2,6°C. Истовремено, од 2000. године Република Србија суочила се са неколико значајних екстремних климатских и временских епизода, које су проузроковале значајне материјалне и финансијске губитке, као и губитке људских живота. Укупна минимална сума материјалне штете изазване екстремним климатским и временским условима, у периоду од 2000. до 2020. године, износи 6,8 милијарди евра. Више од 70% штете настало је услед суша и високих температура изазваних променом климе и екстремним временским догађајима. Други главни узрок великих губитака биле су поплаве.

Усвајањем Закона о климатским променама („Службени гласник РС”, број 26/21), Република Србија утврдила је једну од главних компонената институционалног и правног оквира неопходног за борбу против климатских промена, а то је успостављање система за смањење емисије гасова са ефектом стаклене баште (GHG) и прилагођавање на измењене климатске услове.

Предметним законом предвиђено је и доношење Стратегије нискоугљеничног развоја Републике Србије, чијим је усвајањем у јуну 2023. године дат основ за ревизију првог Национално утврђеног доприноса, у односу на који је национални циљ смањења емисија гасова са ефектом стаклене баште на нивоу целе привреде утростручен, и износи 33,3%, до 2030. године (у односу на 1990).

Комплетан текст доступан је [овде](#).

Центар за животну средину,
техничке прописе, квалитет и
друштвену одговорност ПКС
011 / 41 49 631
zivotnasredina@pks.rs

ПОДРШКА ПРИВРЕДИ

Подршка директним улагањима

Развојна агенција Србије (РАС) је владина организација која привреди нуди широк спектар услуга, укључујући подршку директним инвестицијама, подстицај конкурентности и промоцију извоза, као и спровођење пројеката који имају за циљ да побољшају репутацију и углед Србије и позитивно утичу на економски и регионални развој. Као јединствен партнер привреде и компанија које послују у нашој земљи, РАС годинама уназад креира и имплементира програме и активности усмерене ка оснаживању економије, убрзавању економског раста и развоја Републике Србије.

Домаћим и страним компанијама у Републици Србији на располагању су, под једнаким условима, новчани подстицаји за директна улагања. Влада Републике Србије уредила је област подршке директним улагањима *Уредбом о одређивању критеријума за доделу подстицаја ради привлачења директних улагања*, којом су дефинисани услови за доделу подстицаја у производном сектору и сектору услуга сервисних центара, док је посебним уредбама дефинисано који су то услови за доделу подстицаја у сектору производње прехранбених производа и сектору услуга хотелског смештаја.

Постоје три нивоа за доделу новчаних подстицаја:

- за запошљавање нових радника,
- за оправдане трошкове улагања, и
- за радно-интензивне пројекте.

Према *Уредби о одређивању критеријума за доделу подстицаја ради привлачења директних улагања у области **производње прехранбених***

производа средства се могу доделити за реализацију инвестиционих пројеката у области: производње прехранбених производа која, у смислу прописа којима се одређује класификација делатности, обухвата прераду производа пољопривреде, шумарства и рибарства, ради добијања хране за људе или животиње, а укључена је и производња различитих међуфазних производа.

Према *Уредби о одређивању критеријума за доделу подстицаја ради привлачења директних улагања у сектору **услуга хотелског смештаја*** средства се могу доделити за реализацију инвестиционих пројеката у сектору услуга хотелског смештаја у бањским и климатским местима и Београдском региону.

У циљу јачања равномерног економског и привредног развоја Републике Србије предвиђени су минимални критеријуми у погледу инвестиционог улагања и отварања нових радних места, а средства се могу доделити за оправдане трошкове улагања за бруто зараде за нове запослене, као и за улагања у материјална и нематеријална средства, почев од дана подношења пријаве за доделу подстицаја.

Оправдани трошкови бруто зарада крећу се од 20% и 2.000 евра у Београдском региону до максималних 30% и 5.000 евра у региону Шумадије и Западне Србије, региону Јужне и Источне Србије и региону Косова и Метохије. Код **оправданих трошкова за улагања у основна средства** тај распон иде до 10% оправданих трошкова у Београдском региону, као и максимум до 30% у региону Шумадије и Западне Србије, региону Јужне и Источне Србије и региону Косова и Метохије.

Услови за доделу средстава

- Одржавање инвестиција на истој локацији најмање 5 година за велика, а 3 године за мала и средња привредна друштва;
- Након реализације инвестиционог пројекта број запослених се не сме смањивати најмање 5 година за велика и 3 године за мала и средња привредна друштва.

Рок за реализацију инвестиционог пројекта

- До 3 године од датума подношења пријаве за доделу средстава, а који се након закључења уговора може продужити најдуже до 5 година;
- До 10 година од датума подношења пријаве за доделу средстава, за улагање веће од 5 милиона евра.

Територијалне јединице другог нивоа НСТЈ*	Минимални број новозапослених	Минимално улагање
Београдски регион	50	500.000€
Регион Војводине	40	400.000€
Регион Шумадије и Западне Србије, регион Јужне и Источне Србије и регион Косова и Метохије	30	300.000€

Минимална улагања у секторима услуга сервисних центара, хотелског смештаја и у прехранбеној индустрији

	Сектор услуга сервисних центара	Прехранбена индустрија	Сектор услуга хотелског смештаја
Минимални број новозапослених	15	30	30
Минимално улагање	150.000€	2.000.000€	2.000.000€

Право на учествовање у поступку доделе средстава, ради реализације међународне специјализоване изложбе **EXPO BELGRADE 2027**, имају улагачи за изградњу, реконструкцију или проширење угоститељских објеката за смештај (врста: хотел), који ће бити категорисан са три и више звездица на подручју Београдског региона (изузев улагања у угоститељски објекат подврсте гарни хотел и апарт хотел) и имати минимум 50 смештајних јединица. Минимална вредност улагања је 5 милиона евра, а за реконструкцију или проширење наведених угоститељских објеката 2 милиона евра. Средства могу бити додељена под условом да се директно улагање одржи на истој локацији у периоду од најмање пет година, као и да се у том периоду одржи категорија хотела. Рок за реализацију инвестиционог пројекта је две године од дана подношења пријаве за доделу средстава, а након закључења Уговора о додели средстава подстицаја може се продужити најкасније до 31. децембра 2026. године, односно изузетно до 28. фебруара 2027. године. Кориснику средстава одобрава се износ у висини од 20% оправданих трошкова улагања у материјална и нематеријална средства.

Поред наведених подстицаја Уредбом о одређивању критеријума за доделу подстицаја ради привлачења директних улагања у **аутоматизацију постојећих капацитета у области прехранбене индустрије** прописано је да се средства могу доделити за реализацију инвестиционих пројеката за улагања ради аутоматизације чија је минимална вредност улагања 1.000.000 евра. Корисницима средстава код улагања ради аутоматизације одобравају се средства у висини од 20% оправданих трошкова за улагања у основна средства. Оправдани трошкови су улагања у материјална и нематеријална средства почев од дана подношења пријаве за доделу средстава подстицаја до дана истека рока за реализацију инвестиционог пројекта. Трошкови који се односе на набавку путничких возила и транспортних средстава не сматрају се оправданим трошковима улагања. Додела средстава спроводи се путем јавног позива за доделу средстава, за разлику од претходно наведених подстицаја код којих није потребно чекати јавни позив како би се аплицирало за средства.

Додатне информације пронаћи ћете [ОВДЕ](#).

Развојна агенција Србије (РАС)
011 / 33 98 900
investicije@ras.gov.rs
office@ras.gov.rs

*НСТЈ – номенклатура статистичких територијалних јединица
[Мапа општина и градова](#) у Републици Србији, по областима и регионима.

Центар за дигиталну трансформацију Привредне коморе Србије

Као одговор на изазове глобалног тренда дигитализације, Привредна комора Србије, у сарадњи са Немачком организацијом за међународну сарадњу (ГИЗ) основала је Центар за дигиталну трансформацију (ЦДТ) као инструмент подршке микро, малим и средњим предузећима у процесу дигиталне трансформације. ЦДТ омогућава да се на ефикасан и транспарентан начин одговори на све изазове дигитализације привреде, кроз едукацију, саветовање, као и стварање стратешких партнерстава са носиоцима технологија, са једне стране, и компанијама које би у свом пословању примењивале ова решења, са друге. Пројекат оснивања и развоја Центра за дигиталну трансформацију (ЦДТ) је подржан како од стране Немачке организације за међународну сарадњу (ГИЗ), тако и Аустријске привредне коморе (WKO).

ЦДТ је за пет година пословања заинтересовао близу три хиљаде компанија да се укључе у ЦДТ програме, а значајан број је и имплементирао технолошка решења развијана кроз консалтинг са ЦДТ сертификованим консултантима (68 консултаната је обучено и сертификовано по ИСО 17024 стандарду).

Специјализована **онлајн Дигитална академија** је интерактивна платформа намењена едукацији превасходно власника и менаџера у микро, малим и средњим предузећима у Србији, који желе да унапреде своја знања и вештине из домена дигиталне трансформације. Сви заинтересовани се могу пријавити посредством веб-сајта www.digitalnaakademija.rs.

Више информација пронаћи ћете на веб-сајту: cdt.org.rs.

Центар за дигиталну трансформацију ПКС
011 / 41 49 465
cdt@pks.rs

Подршка иновацијама у пословању

Служба за иновације Привредне коморе Србије ангажована је у процесу развоја, промоције и унапређења институционалног оквира за иновативни екосистем у Србији. Пружа информације о доступним изворима финансирања, семинарима, радионицама на тему иновација и правима интелектуалне својине. Активно сарађује са надлежним државним институцијама: Министарством просвете, науке и технолошког развоја, Кабинетом министра без портфеља задуженог за иновације и технолошки развој, Фондом за иновациону делатност, Заводом за интелектуалну својину и другим институцијама.

У оквиру Службе за иновације основан је [Савет за сарадњу науке и привреде](#) као стручно консултативно тело Управног одбора Привредне коморе Србије. Чланови Савета су представници: пословног сектора, универзитета, научно-истраживачких организација, министарстава, привредних друштава за инфраструктурну подршку и институција које финансирају иновациону делатност. Они су препознати по свом ангажовању и посвећености на креирању иновативног екосистема који стимулише настанак и развој високотехнолошких и брзорастућих компанија на националном, регионалном и локалном нивоу у Србији. Платформа Савета за сарадњу науке и привреде (www.nip.rs) промовише сарадњу и остварене резултате свих актера у области иновација и на њој се могу пронаћи све релевантне информације.

Од 2020. године у оквиру Службе за иновације основан је Клуб отворених иновација са циљем да подстиче сарадњу великих и средњих привредних друштава са домаћим стартапима и малим привредним друштвима, и подржи развој домаћег тржишта и развој нових решења. Као партнер у организацији такмичења „Најбоља технолошка иновација“ Служба је активна на упознавању чланица са новим приступима и технологијама у пословању и подизању свести о значају привреде базиране на знању и иновацијама.

Служба за иновације ПКС
011 / 41 49 622
inovacije@pks.rs

АТА карнет – ваш пасош за робу – штеди време и новац

Желите да освојите нове купце и тржишта у иностранству, учествујете на међународним сајмовима и изложбама, на спортским такмичењима, прикажете ваше узорке, обавите посао са вашом професионалном опремом, изложите уметничка дела, учествујете на међународним музичким фестивалима?

Потребан вам је брз и једноставан прелазак границе, без плаћања царине или давања посебних гаранција – то вам омогућује АТА КАРНЕТ!

Шта је АТА карнет? АТА карнет је једноставан међународни царински документ који се користи за привремени увоз роба у страну земљу с роком важења до годину дана.

Предности АТА карнета: једна исправа за све царинске трансакције (привремени извоз, увоз, транзит), важи годину дана, широк спектар роба, нема полагања депозита и гаранција, уштеда времена и новца, све се добија на једном месту (ПКС), једноставнија процедура на царини.

Врста робе за коју се најчешће користи АТА карнет: сниматељска опрема, сценографија, алати, мерни инструменти, узорци обуће и одеће, спортска опрема, музички инструменти, животиње, народна ношња, уметничка дела, сајамски и музејски експонати, медицинска опрема.

Passport for goods

Под АТА карнетом се не сме извозити / увозити потрошна и кварљива роба, роба намењена преради, обради или поправци.

Година	Број издатих АТА карнета у Србији	Вредност привремено извезене робе	
		у RSD	у USD
2022.	4.342	6.142.313.684	57.229.475
2021.	3.120	3.986.887.886	38.488.341
2020.	2.131	2.336.820.461	24.155.205
2019.	4.894	5.986.126.330	56.692.332
2018.	4.558	6.094.548.352	58.371.700
2017.	4.330	4.575.686.485	43.824.510
2016.	4.186	4.327.428.909	41.609.894

По броју издатих АТА карнета, Привредна комора Србије тренутно заузима **девето место у свету** од укупно 78 чланица АТА система. Од 2004. године, када је ПКС ушла у АТА систем, АТА карнет је користило више од 5.000 правних и 3.500 физичких лица.

Како доћи до АТА карнета?

Посредством [ONLINE АПЛИКАЦИЈЕ](#) за АТА карнете.

АТА карнет издаје:

Привредна комора Србије, Служба за ТИР и АТА

Крунска 26, 11000 Београд

011 / 33 04 533

ata@pks.rs

Захваљујући мрежи регионалних привредних комора, издавање АТА карнета је поред Београда доступно у још 8 градова Србије: Суботици, Новом Саду, Сремској Митровици, Зрењанину, Панчеву, Ваљеву, Ужицу, Крагујевцу, Краљеву и Нишу, а издавање додатних листова, поред наведених градова још и у: Сомбору, Кикинди, Пожаревцу, Крушевцу, Зајечару и Лесковцу.

Осигурајте успешно пословање широм света

Желите успешну сарадњу са земљама у иностранству? Потребна Вам је правна сигурност? Доста Вам је прекомерне документације?

Потребно Вам је брзо, ефикасно и једноставно решење за успешну сарадњу са иностранством – то Вам омогућавају публикације Међународне трговинске коморе (МТК) Србије!

Шта је МТК? МТК је најстарија и највећа светска пословна асоцијација, основана 1919. године. МТК има 6,5 милиона чланова из 130 земаља света. МТК ради у корист отворене светске привреде на креирању и изради међународних правила и стандарда, као и на доношењу препорука за решавање проблема. Правила МТК прихваћена су широм света и представљају стандард успешног пословања, који значајно смањује трошкове и неизвесности пословања. У изради ових правила учествују најбољи стручњаци и практичари из целог света које окупља МТК. Привредна комора Србије је оснивач Националног одбора Међународне трговинске коморе из Париза. Чланство наше земље у МТК датира из 1927. године.

Најпродаваније публикације Међународне трговинске коморе

Међународна трговинска комора Србије већ годинама олакшава пословање српским привредницима који тргују са иностранством. Уз ексклузивно право за објављивање, Национални одбор Међународне трговинске коморе Србије са задовољством Вам представља [најтиражнија двојезична издања](#) (енглески / српски) Међународне трговинске коморе из Париза:

- **Incoterms 2020** – званична правила МТК за тумачење трговинских термина одражавају пословну праксу прихваћену широм света; Постоје од 1936. године и ревидирају се сваких десет година у складу са новим тенденцијама у међународној трговини; Представљају део признатог канона којим се дефинишу обавезе купаца и продаваца.

- **Једнообразна правила МТК за гаранције на позив са моделима образаца – URDG 758** – јасна, прецизна и свеобухватна URDG правила за независне гаранције која представљају међународну праксу коришћења гаранција на позив, нивелишу легитимне интересе корисника, налогодавца и гаранта.
- **Једнообразна правила МТК за рамбурс банка** – банци по документарним акредитивима – URR 725; Правила за рамбурс представљају помоћ банкама у вези са проблемом питања рамбурса или рамбурсног јемства.
- **Једнообразна правила МТК за инкасо са коментаром – URC 522** – садржи текст једнообразних правила за инкасо и коментаре сваког члана; Коментари су водиља за практична питања на која се наилази у раду са инкасима, и њихова улога у међународној трговини.
- **Међународна стандардна банкарска пракса за преглед докумената по документарним акредитивима – ISBP 681** – тумачење одредаба једнообразних правила и обичаја МТК за документарне акредитиве; Садржи преглед меница, документа о осигурању, уверења о пореклу и друге документе у вези са акредитивима.
- **Једнообразна правила за платне облигације банке** – омогућавају банкама да ублаже ризике у међународној трговини у корист купаца и продаваца; Намењена су банкарима, трговцима, правницима и свим практичарима.
- **Једнообразна правила и обичаји МТК за документарне акредитиве – UCP 600** – садрже значајне одредбе у области транспорта, осигурања и усклађености које чине основу за акредитивне трансакције. У оквиру UCP правила постоји члан „Дефиниције“, како би се појаснили кључни изрази, затим промењена пракса за давање упозорења о одбијању и друге измене. Даље, садрже и eUCP Верзију 1.1. – 12. чланова додатака UCP која регулишу презентацију докумената у електронском облику. UCP правила јесу витална компонента међународне трговине, те су стога неопходна банкарима, привредним друштвима која се баве спољном трговином, транспортом и шпедицијом, правницима, академицима и свима онима који послују са документарним акредитивима.

- **Модел међународног продајног уговора МТК** – флексибилан и јасан модел уговора који продавцима и купцима роба обезбеђује упутства и који садржи опште и посебне услове.
- **Модел кратких уговора МТК** – кратка форма уговора која покрива суштину уговора о заступању и дистрибуцији. Модели садрже опште и специјалне услове са коментарима на специфична питања и тестом применљивим пословним потребама.
- **Модел међународног франшизинг уговора МТК** – модел уговора који обезбеђује учесницима у франшизи универзалну, међународно прихваћену форму уговора која штити права и одређује обавезе учесника у франшизи; У том циљу уговор узима у обзир најчешће коришћене клаузуле у франшизинг уговорима, предлаже могућа решења тамо где појединачна нису могућа, омогућава потписницима уговора укључивање посебних захтева у појединим тачкама, обезбеђује Анекс који стране уговорнице могу мењати без промене основног текста уговора, затим обезбеђује систем за решавање проблема, садржи детаљни коментар за објашњење променљивих провизија.

Додатне информације можете прегледати на веб-страници [Привредне коморе Србије](#).

Национални одбор Међународне трговинске коморе Србије (ICC Serbia)
011 / 33 00 971
iccsrbia@pks.rs

Најбржи пут до инопартнера – ЕЕН мрежа

Привредна комора Србије је члан [Европске мреже предузетништва](#) и координатор Конзорцијума ЕЕН мреже у Србији. Услуге ЕЕН мреже преваходно су намењене малим и средњим предузећима као сервис у интернационализацији пословања. Циљ Европске мреже предузетништва јесте да предузећа лакше и брже пронађу партнере у иностранству кроз бесплатне услуге претраге [Базе пословне сарадње](#) и кроз учешћа на међународним [пословним сусретима и пословним мисијама](#).

Центар за ЕУ интеграције

Центар за ЕУ интеграције координира активности Привредне коморе Србије на плану европских интеграција у циљу заступања интереса привреде Србије на путу ка чланству у ЕУ. Активности које реализује Центар за ЕУ интеграције спроводе се кроз 3 стуба:

1. Заступање интереса привреде у процесу приступања Србије ЕУ,
2. Подршка предузећима приликом аплицирања за програме и фондове ЕУ, као и помоћ у приступу финансијама, и
3. Услуге Европске мреже предузетништва.

За додатне информације посетите веб-сајт [Центра за ЕУ интеграције ПКС](#).

Центар за ЕУ интеграције ПКС
011 / 33 00 937
eu@pks.rs

Календар сајмова за 2024. годину

од 29. јануара до 1. фебруара

ARAB HEALTH

Међународни сајам медицинских апарата и опреме у Дубаију, УАЕ

од 5. до 9. фебруара

PRODEXPO

Међународни сајам прехранбене индустрије у Москви, Руска Федерација

од 13. до 16. фебруара

BIOFACH

Међународни сајам органске хране у Нирнбергу, Немачка

од 19. до 23. фебруара

GULFOOD

Међународни сајам прехранбене индустрије у Дубаију, УАЕ

од 10. до 12. марта

PROWEIN

Међународни сајам вина и алкохолних пића у Дизелдорфу, Немачка

од 9. до 11. априла

EMBEDDED WORLD

Међународни сајам интегрисане електронике у Нирнбергу, Немачка

од 14. до 17. априла

VINITALY

Међународни сајам вина у Верони, Италија

од 16. до 20. априла

МЕЂУНАРОДНИ САЈАМ ПРИВРЕДЕ

Међународни сајам у Мостару, Босна и Херцеговина

од 21. до 23. маја

THE SAUDI FOOD SHOW

Међународни сајам прехранбене индустрије у Ријаду, Саудијска Арабија

од 28. до 29. маја

PLMA

Међународни сајам робних марки у Амстердаму, Холандија

од 21. до 25. августа

GAMESCOM

Међународни сајам гејминг индустрије у Келну, Немачка

од 10. до 14. септембра

AUTOMECHANIKA

Међународни сајам аутомобилске индустрије у Франкфурту, Немачка

од 8. до 10. октобра

FRUIT ATTRACTION

Међународни сајам свежег воћа и поврћа у Мадриду, Шпанија

од 14. до 18. октобра

GITEX GLOBAL

Међународни сајам ИТ индустрије у Дубаију, УАЕ

од 19. до 23. октобра

SIAL

Међународни сајам прехранбене индустрије у Паризу, Француска

од 22. до 25. октобра

EUROBLECH

Међународни сајам металске индустрије у ХанOVERу, Немачка

од 5. до 10. новембра

CHINA INTERNATIONAL IMPORT EXPO-CIIE

Међународни увозни сајам у
Шангају, Кина

од 12. до 14. новембра

PROWINE SHANGHAI

Међународни сајам вина и алкохолних пића у
Шангају, Кина

од 12. до 15. новембра

ELECTRONICA

Међународни сајам електронске индустрије у
Минхену, Немачка

од 17. до 19. новембра

U.S. PRIVATE LABEL TRADE SHOW

Међународни сајам робних марки у
Чикагу, САД

у децембру

TIRANA INTERNATIONAL FAIR

Међународни сајам привреде у
Тирани, Албанија

Центар за организацију сајмова,
манifestација и догађаја ПКС
011 / 33 04 575
promocije@pks.rs

База добављача Западног Балкана – *Market Access* платформа

Коморски инвестициони форум Западног Балкана (КИФ ЗБб) је заједничка иницијатива шест привредних комора Западног Балкана, које су 2017. године успоставиле платформу за сарадњу са циљем да обезбеде заједнички глас пословне заједнице и промовишу регион као једну инвестициону дестинацију. Мисија КИФ ЗБб је да отвори нове могућности за снажније умрежавање пословних заједница у региону, уклањањем преосталих препрека у развоју регионалне економске сарадње.

У циљу подршке интрарегионалној и међународној трговини и извозу компанија са Западног Балкана, КИФ ЗБб је развио дигитални алат – *Market Access* платформу која се састоји од више модула са различитим функцијама и улогама. Намењена је привредницима из свих сектора, заинтересованим за укључивање у регионалне и глобалне ланце добављача на територији Србије, региона Западног Балкана, али и шире. **Регистрација** и коришћење су **бесплатни** за све кориснике. Тренутно садржи профиле више од две хиљаде регистрованих компанија које активно послују у региону Западног Балкана и које нуде више од 2.700 различитих производа и 800 услуга.

Модул *Ланци набавке (Supply chain module – регионални ланци добављача)* има за циљ да повеже компаније ЗБб заинтересоване за учешће у глобалним и регионалним ланцима снабдевања са мултинационалним корпорацијама (МНЦ) које траже нове добављаче из региона Западног Балкана. Профили компанија су видљиви на платформи након **регистрације**, а након креирања профила (компаније се логују својим креденцијалима и потребно је да попуне сва обавезна поља). Након што је компанијски профил креиран, корисници могу да претражују профиле других компанија и контактирају потенцијалне партнере.

Центар за Коморски инвестициони
форум Западног Балкана ПКС
011 / 41 49 479
zapadnibalkan@pks.rs

Едукација

Успешне компаније своју конкурентност базирају на знању запослених. Привредна комора Србије је основала Службу за едукацију са циљем да вам помогне да унапредите постојећа и стекнете нова знања и вештине. Служба за едукацију ПКС организује: **специјалистичке тренинге и радионице** за запослене на свим позицијама из различитих области пословања, **обуке на основу поверених послова** намењене кандидатима за стицање лиценци или професионално континуирано усавршавање, *In-house* обуке. Више о тренутној понуди обука, тренинга и радионица погледајте у [Календару семинара](#).

Служба за едукацију ПКС
011 / 33 00 946
edukacija@pks.rs

Пословна академија ПКС

У складу са најбољим праксама у Европи и свету, Привредна комора Србије основала је Пословну академију, како би одговорила на растуће потребе запослених за краћим циклусима образовања, стручним оспособљавањем, као и стицањем квалификација и знања која омогућавају покретање сопственог бизниса. У понуди Пословне академије ПКС су области које, појединачно узете, попуњавају део мозаика знања особе, а узете у целини заокружују знање о одређеној области.

[Пословна академија ПКС](#) кроз програме едукације омогућава запосленима да стекну потребна знања, вештине и стручност за квалитетно обављање посла, чиме се смањује јаз између знања стечених формалним образовањем и захтева професионалног обављања послова за конкретно радно место.

У понуди су теме из области пореског система, пословних вештина, спољнотрговинског пословања, безбедности пословних информационих система и бројне друге за све области пословања у секторима индустрије, услуга и пољопривреде.

Пословна академија ПКС
011 / 33 04 539
edukacija@pks.rs

Дуално образовање

Недостатак одговарајућих стручњака у занатским и техничким занимањима, образованих у складу са потребама привреде представља велики изазов послодавцима. На иницијативу привреде, Привредна комора Србије је још 2013. године започела са активностима увођења елемената дуалног образовања у образовни систем Србије, у циљу дугорочног решавања проблема дефицита квалификоване радне снаге са којим се суочавају различити привредни сектори. Иницијатива је резултирала доношењем Закона о дуалном образовању у новембру 2017. године, који је у пуној примени од 1. септембра 2019. године.

По завршетку средње стручне школе, ученици не располажу практичним и примењивим знањима и вештинама потребним за рад у реалном радном окружењу. Последица тога је да послодавци морају преузети на себе трошак обучавања младих додатним знањима и вештинама, како би могли да се укључе у рад.

Дуално образовање је модел стручног образовања по ком ученик учи на два места: у школи и у компанији. У Србији се овај модел реализује на средњем нивоу образовања. У зависности од образовног профила, ученик може да учи у реалном радном окружењу већ од прве године школовања. У компанији проводи један, два или три дана недељно, што је утврђено наставним планом и програмом. Основна идеја дуалног образовања почива на чињеници да се теоријска знања стичу у школи, а практични део наставе се одвија у компанијама у реалном радном окружењу.

Више информација пронаћи ћете на веб-сајту: dualnoobrazovanje.rs.

Служба за дуално образовање и образовне политике ПКС
011 / 41 49 441
obrazovanje@pks.rs

Центар за управљање пројектима

Центар за управљање пројектима основан је при Привредној комори Србије с циљем да се средства Европске уније и други облици развојне помоћи који се дистрибуирају кроз различите финансијске инструменте и који су на располагању Републици Србији искористе на најбољи могући начин. Кроз регионалне иницијативе, у партнерској сарадњи са међународним организацијама и институцијама и представништвима ПКС у иностранству, реализују се пројектне активности намењене јачању капацитета српске привреде, како на домаћем тако и на међународном тржишту.

Један од главних задатака Центра за управљање пројектима Привредне коморе Србије јесте да својим чланицама пружи информације о отвореним јавним позивима, конкурсним процедурама, као и могућностима за финансирање пројеката из међународне развојне помоћи. Заједно са вама планирамо и припремамо пројекте и пројектну документацију за учешће у програмима Европске уније, донацијама и другим развојним програмима. Ми смо ваша подршка у управљању пројектима и у припреми извештаја током процедура имплементације пројеката, уз додатну подршку у проналажењу пројектних партнера у земљи и иностранству за учешће у програмима финансирања.

Више информација пронаћи ћете на веб-сајту: euprojekti.pks.rs.

Центар за управљање пројектима ПКС
011 / 33 00 996
projekti@pks.rs

Центар за подршку инвестицијама и јавно-приватно партнерство

Имајући у виду чињеницу да је инвестициона активност један од драгоцених извора привредног раста и напретка државе, Привредна комора Србије је посебну пажњу усмерила на подршку домаћим и страним инвеститорима у земљи и основала Центар за подршку инвестицијама и јавно-приватно партнерство.

Међу бројним активностима за доношење инвестиционих одлука и њихову реализацију, Центар активно учествује у презентовању пословно-инвестиционог амбијента Србије привредним делегацијама, појединачним инвеститорима на инвестиционим конференцијама и пословним скуповима у земљи и иностранству. Такође, ангажован је на подизању свести о значају равномерног регионалног развоја.

Центар припрема информације о потенцијалима Србије за улагања, подстицајима за инвестиције, као и податке о Србији као инвестиционој дестинацији. Захваљујући усвојеној иницијативи Центра за измене Закона о улагањима и пратеће уредбе из 2019. године, омогућено је ослобађање од царинских и других дажбина на увоз опреме за домаће и стране инвеститоре.

Сарадња са дијаспором – повезивање привреде Србије са пословном и академском дијаспором, анализа и реализација приоритетних програма и пројеката из ове области.

Привредна комора Србије у склопу пројекта

Повежи се, Србијо! – *Link Up ! Srbija II* промовише инвестициону онлајн-платформу Пословни атлас Србије и дијаспоре, чији је циљ лакше и брже умрежавање пословне дијаспоре са матицом. Платформу могу користити сви заинтересовани – компаније, предузетници, појединци, као и локалне самоуправе које имају могућност да понуде своје инвестиционе прилике локације или да, кроз умрежавање, пронађу потенцијалног партнера за извоз својих производа и услуга.

Центар за подршку инвестицијама
и јавно приватно партнерство (ЈПП)
011 / 41 49 452
investicije@pks.rs

ПОСЛОВНИ АТЛАС СРБИЈЕ И ДИЈАСПОРЕ

Повежимо се!

ДРУШТВЕНО ОДГОВОРНО ПОСЛОВАЊЕ

Признање Пријатељ породице

У сарадњи са Министарством за бригу о породици и демографију, Привредна комора Србије је други пут покренула акцију под називом **Пријатељ породице**. Основна замисао и примарни циљ ове иницијативе јесте указивање на изузетан значај адекватног повезивања рада и родитељства и креирања радне атмосфере која ће запосленима омогућити да пруже максимум у ангажману и професионалном развоју, а да истовремено успешно одржавају жељену усклађеност са породичним животом. На свечаној седници Скупштине Привредне коморе Србије, одржаној 5. децембра 2023. године, признање је уручено у три категорије: велика привредна друштва, мала и средња привредна друштва и привредна друштва са већинским учешћем Републике Србије.

Као један од предводника идеје развоја друштвено одговорног пословања (ДОП) у Србији, Привредна комора Србије годинама доприноси промовисању основних принципа ДОП-а, за које сматрамо да треба да буду саставни део пословања сваког одрживог привредног друштва. Организујемо догађаје и едукацију у овој области, учествујемо у промоцији стандарда пословања који су у вези са ДОП-ом, промовишемо транспарентност у извештавању, спроводимо конкурс и додељујемо [Националну награду за друштвено одговорно пословање – Ђорђе Вајферт](#) најуспешнијим привредним друштвима, организујемо седнице [Савета за друштвено одговорно пословање](#), саветодавног тела, у чијем саставу су компаније и организације које су препознате по ангажовању и посвећености принципима друштвено одговорног пословања.

За додатне информације посетите веб-сајт [ДОП ПКС](#).

Центар за животну средину,
техничке прописе, квалитет и
друштвену одговорност ПКС
011 / 33 00 939
066 / 87 51 166, 87 51 083
csr@pks.rs

Човечанство се суочава са сложеним и узајамно повезаним кризама које утичу на животе и добробит деце широм света. Сваку кризу, без обзира на то да ли говоримо о сиромаштву, здравственим проблемима, прекинутом образовању, климатским променама, оружаном сукобима или другим непогодама и невољама, деца проживљавају изузетно тешко, а последице су негативне и трајне – остају за цео живот. За земље попут Србије, чије становништво стари док деца имају све мањи удео у укупној популацији, приоритет је улагање у рани развој, који је препознат као најважније улагање у људски капитал земље.

Родитељима у Србији, као и родитељима широм света, потребна је системска подршка како би могли подржати оптималан развој своје деце. Они свакога дана брину о здрављу, исхрани, безбедности, развоју деце и њиховом

образовању. Најновија студија о родитељским праксама у Србији, коју су реализовали Институт за психологију и Уницеф, показује да родитељи имају довољно знања о физичком развоју деце, али знатно мање оног о неизмерном значају адекватног односа родитељ–дете у раном детињству, као и о **социоемоционалном развоју и васпитању детета**, те да се, у складу са таквим стањем ствари, касно почиње са заједничком игром, читањем и причом са дететом и његовим активним укључивањем у дневне рутине.

Сматра се да програми који подржавају родитеље јачају психолошки и емоционални капацитет деце, и зато се Уницеф усмерава на програме који јачају снаге родитеља да подрже дете и његов оптималан развој.

Дечији фонд Уједињених нација
(УНИЦЕФ)

063 / 384 325

jkovacevic@unicef.org

www.unicef.org/serbia

Аутор фотографије: Pantic
© за фотографију УНИЦЕФ, Србија

Кампања Посао по мери Фондације Ана и Владе Дивац понела је овогодишњу титулу „Кампање са сврхом“, као једна од најбољих друштвено одговорних кампања која је у Србији реализована у протеклих годину дана. Лансирана је уз подршку Америчке агенције за међународни развој (USAID), у оквиру пројекта **Економско оснаживање особа са инвалидитетом**, који спроводи Форум младих са инвалидитетом са Фондацијом Ана и Владе Дивац, Каритасом Србије, Смарт колективом и Центром за самостални живот особа са инвалидитетом Србије. Циљ кампање је подстицање запошљавања особа са инвалидитетом, са фокусом на портал www.zaposljavanje.fmi.rs, који повезује особе са инвалидитетом и потенцијалне послодавце.

У оквиру истог пројекта отворени су каријерни центри за особе са инвалидитетом у Београду, Суботици, Зрењанину, Новом Саду, Ваљеву и Нишу, где ће саветници за запошљавање пружати широк спектар услуга, попут радионица личног развоја, каријерног вођења и саветовања, обука, а биће доступне и радне праксе у пословном сектору.

Фондација Ана и Владе Дивац, *Schneider Electric* и *Serbia Business Run* посадили су у Зрењанину 2.000 стабала током акције Трка за шуме, са циљем да се у наредних пет година, уз помоћ друштвено одговорних компанија и уз подршку тркача, посади што већи број нових стабала широм Србије. У овој иницијативи, заједно са 50 најодговорнијих компанија, скупљена су средства за куповину 2.000 стабала.

Фондација Ана и Владе Дивац

011 / 33 41 755

hod@divac.com

www.divac.com

Аутор фотографије: Братислав Надеждић
© за фотографију Фондација Ана и Владе Дивац

**JEDVA
ČEKAM
PONEDELJAK**

Poseti portal za zapošljavanje
osoba sa invaliditetom

www.zaposljavanje.fmi.rs

**NOVAK
DŽOKOVIĆ
FOUNDATION**

У последњем кварталу 2023. године, Новак Ђоковић фондација организовала је бројна [предавања и радионице др Габора Матеа](#), чувеног канадско-мађарског лекара, писца и стручњака за дечји развој, који је каријеру посветио превазилажењу зависности и траума. Са том мотивацијом, настављено је и са [подкастима Фондације](#), међу којима посебно место заузимају разговори између [Јелене Ђоковић и Габора Матеа](#). У оквиру програма Путем шампиона, који је осмишљен као својеврсна потпора родитељима у пружању подршке својој деци која се баве спортом, реализовани су панели у [Нишу](#) и [Београду](#), а програм се званично почео ширити и на регион – Фондација је учествовала и у панел-дискусији у [Загребу](#). У оквиру пројекта [Инклузивно предшколско васпитање и образовање](#) настављено је са отварањем вртића, овог пута у [Косовској Митровици](#), [Беочину](#) и [Нишу](#). Фондација је активно наставила са програмом [Подршка, не перфекција](#), кроз нови циклус радионица и [посетом партнера из Италије](#). Такође, постарала се да управо у Београду, посредством талента прослављеног виолинисте Стефана Миленковића, буде представљена [виолина од осмијума](#), највреднији гудачки инструмент на свету. Почела је нова [Сезона даривања](#), захваљујући којој ће мештани Рвата добити нови вртић. На гала вечери у организацији [Српске филантропске асоцијације](#) у Њујорку прикупљена су средства за програм *Feel to Heal*, чији је циљ оснаживање емоционалне интелигенције код деце, како би се успешно опремила потребним вештинама за живот који је пред њима. У пет општина у Банату Фондација Новак Ђоковић [обрадовала је 523 малишана](#) узраста од три до седам година новогодишњим пакетићима.

Фондација Новак Ђоковић

011 / 26 00 010

office@novakdjokovicfoundation.org

www.novakdjokovicfoundation.org

Аутор фотографије: Далибор Даниловић
© за фотографију Фондација Новак Ђоковић

МЕТОДОЛОШКЕ НАПОМЕНЕ

Удружење за туризам ПКС обухвата, према КД(2010), следеће области делатности: Смештај, Делатност припремања и послуживања хране и пића, Делатност путничких агенција, тур-оператера, услуге резервације и пратеће активности, Спортске, забавне и рекреативне делатности.

Приказивање података по делатностима врши се у складу са Уредбом о класификацији делатности („Службени гласник РС”, број 54/10).

Републички завод за статистику почев од 2018. године просечне зараде рачуна на основу података из евиденције Пореске управе. Истраживање о зарадама заснива се на подацима из обрасца Пореске пријаве за порез по одбитку (образац ППП-ПД). Просечне зараде израчунавају се на основу износа обрачунатих зарада за извештајни месец и броја запослених који је изражен еквивалентом пуног радног времена (full-time equivalent – FTE). Обухваћене су све категорије запослених за које су послодавци, тј. пословни субјекти, Пореској управи доставили електронски попуњен образац пореске пријаве ППП-ПД са обрачунатим зарадама. Републички завод за статистику од 1999. године не располаже појединим подацима за АП Косово и Метохија, тако да они нису садржани у обухвату података за Републику Србију (укупно).

Под појмом запослени подразумевају се лица која имају формално правни уговор о запослењу, односно заснован радни однос са послодавцем, на одређено или неодређено време; лица која раде ван радног односа, на основу уговора о делу или на основу уговора о обављању привремених и повремених послова; лица која обављају самосталне делатности или су оснивачи привредних друштава или предузетничких радњи; као и лица која обављају пољопривредне делатности, а налазе се у евиденцији Централног регистра обавезног социјалног осигурања. Истраживање о регистрованој запослености заснива се на комбиновању података Централног регистра обавезног социјалног осигурања (ЦРОСО) и Статистичког пословног регистра (СПР). Подаци о обвезницима плаћања доприноса обавезног социјалног осигурања и осигураницима, по основу рада, добијају се од ЦРОСО. Подаци о пословним субјектима и њиховим основним обележјима добијају се од СПР. Дистрибуција запослених по делатностима, у оквиру пословног субјекта, врши се према структурама које су формиране на основу података о локалним јединицама.

Неке вредности, приказане у билтену, заокружене су на милионе или милијарде, са једним децималним местом, стога укупне вредности (сумари) се не слажу увек са збиром појединачних података, с обзиром на то да су коришћени незаокружени бројеви (што даје прецизније податке).

Коришћене скраћенице: БДП – Бруто домаћи производ, БДВ – Бруто додата вредност, СДИ – Стране директне инвестиције, КД (2010) – Класификација делатности, Ø – Просек периода, АРС – Анкета о радној снази, NPL – Ненаплативи кредити, ММСПД – Микро, мала и средња привредна друштва, п.п. – процентни поени, RSD – Српски динар, EUR – Евро, USD – Амерички долар.

Извори података: Републички завод за статистику (РЗС), Народна банка Србије (НБС), Агенција за привредне регистре (АПР), Привредна комора Србије (ПКС), Управа царина (УЦ), Министарство финансија (МФ), Централни регистар обавезног социјалног осигурања (ЦРОСО), Међународни монетарни фонд (ММФ), Светска банка, Bloomberg L.P.

Девизни курсеви: Сви прерачуни у билтену извршени су према следећим просечним средњим курсевима Народне банке Србије:

Период:	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.	2023.
EUR/RSD	121,3367	118,2716	117,8524	117,5778	117,5733	117,4588	117,2513
USD/RSD	107,4987	100,2784	105,2762	103,0272	99,4925	111,8607	108,4143

Извор: НБС.

Одрицање од одговорности: Подаци су подложни изменама у складу са променама званичних извора података. Информације у овом извештају су дате у сврху општег информисања и не могу бити замена за економски савет, нити се њиховим објављивањем ствара било каква обавеза за Привредну комору Србије. Умножавање и дистрибуирање билтена и делова дозвољено је уколико се наведе извор и копија достави Привредној комори Србије на: analitika@pks.rs.

О УДРУЖЕЊУ

за туризам

Гране привреде и области које покрива су:

- Угоститељство
 - Све врсте смештајних капацитета (хотели, хостели, категоризовани апартмански смештај)
 - Креативна индустрија-организатори догађаја
- Здравствени туризам
- Туризам на рекама и језерима
- Делатност туристичких агенција
- Рурални туризам

Удружење за туризам:

- Прати актуелно стање у туристичкој привреди у циљу развоја и унапређења туристичко угоститељске делатности;
- Предлаже нова законска решења и прати спровођења постојећих у области туризма
- Учествоје у изради измена и допуна стратешких докумената у области развоја туризма;
- Сарађује са ресорним министарствима у циљу стварања повољнијег привредног амбијента за пословање туристичких привредних субјеката;
- Прати и примењује европске трендове и стандарде у туризму;
- Остварује непосредне контакте са представницима туристичко-угоститељских привредних друштава у циљу анализе и праћења пословања туристичке привреде;
- Координира и пружа помоћ у примени нових законских прописа;
- Организује едукације чланица у различитим сегментима туристичке понуде;
- Развија регионалну сарадњу у области туристичке привреде са коморама бивших република СФРЈ, у циљу повећања туристичког промета;
- Сарађује са међународним институцијама и коморама.

Шта можемо да учинимо за вас?

- да доставимо листе контаката на тражени упит;
- да обезбедимо податке о својинској структури предузећа;
- да обезбедимо актуелне податке о стању у туристичкој привреди;
- да учествујемо у организацији и суорганизацији јавних расправа о нацртима закона и подзаконских аката који се односе на делатност Удружења;
- да учествујемо у презентација нових закона и подзаконских аката;
- да учествујемо у пружању стручне помоћи привредним друштвима за усаглашавање са специфичностима примене нових закона;
- да учествујемо у презентацији директива ЕУ значајних за активности организационог дела, рад на хармонизацији и спровођењу истих;
- да пружимо информације о законској регулативи која се односи на делатност Удружења;
- да дајемо стручна мишљења и податке о питањима која се односе на делатност Удружења;
- да учествујемо у организацији и реализацији семинара и других облика обуке и едукације привредника, у сарадњи са другим организационим деловима ПКС, РПК и органима и организацијама изван коморског система.

ПКС УСЛУГЕ

usluge.pks.rs

ДИГИТАЛНЕ „е-УСЛУГЕ ПКС“

уштедите време –
електронске услуге
Привредне коморе Србије

ТИР И АТА КАРНЕТИ

ТИР – царинска
транспортна олакшица
АТА – ваш пасош за робу

БЕСПЛАТНЕ УСЛУГЕ

вама на услузи потпуно
бесплатно

ПОДРШКА ПОСЛОВАЊУ

управљајте вашим
бизнисом уз помоћ правих
информација и спремно
одговорите на нове
изазове

МЕЂУНАРОДНО ПОСЛОВАЊЕ / ИНОТРЖИШТА

проширите свој бизнис на
међународно тржиште и
повежите се са пословним
партнерима у земљи и
инострани

ЕДУКАЦИЈА И СЕРТИФИКОВАНЕ ОБУКЕ

семинари и обуке за вас –
слушамо ваше потребе

ЗАПОЧНИТЕ БИЗНИС

информишите се брзо
и једноставно, решите
недоумице, покрените
ваш бизнис и управљајте
растом

ЧУВАРКУЋА

подршка домаћим
производима и
произвођачима –
КУПУЈТЕ ДОМАЋЕ!

КВАЛИФИКОВАНИ ЕЛЕКТРОНСКИ СЕРТИФИКАТ

обезбедите свој
електронски потпис

КОНТАКТ

Привредна комора Србије

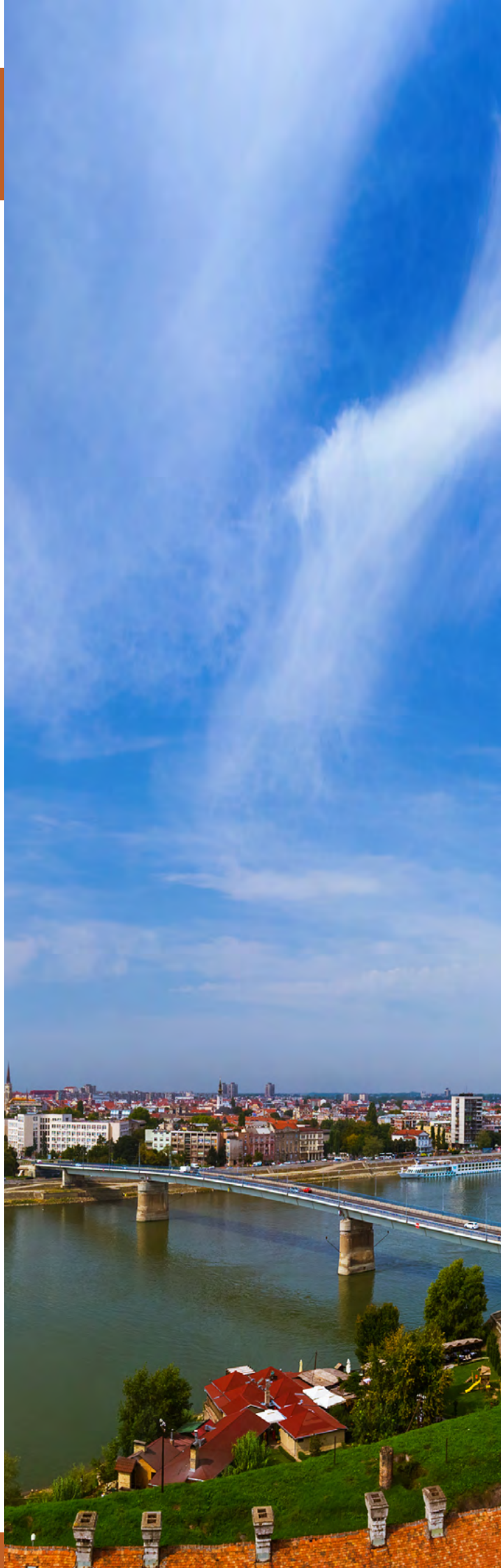

Ресавска 13-15, 11000 Београд
0800 808 809
bis@pks.rs
www.pks.rs
[@Privrednakomora](https://www.instagram.com/Privrednakomora)

Удружење за туризам

Тијана Маљковић, секретар
011 / 33 00 938
011 / 33 00 958
turizam@pks.rs

ПРИВРЕДНА
КОМОРА
СРБИЈЕ

1857